

Utdanner vi juridiske
markedsdyr?

SIDE 14

Åpning av Setesdal
folkehøgskule

SIDE 16

FOLKEHØGSKOLEN

#5 – 2010 – ÅRGANG 106



Folkehøgskole- konferansen:

– Spørsmålet om gjennomstrømning av elever i utdanningssystemet er et spørsmål på systemets premisser, fastslo professor Bernt Gustavsson i sitt foredrag. SIDE 7

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439
Marte Fougner Hjort
marte@folkehogskole.no
mob. 928 26 021

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september
og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Produksjon/trykk: Østfold trykkeri
Papir: Amber Graphic
Forside: Skin Designstudio

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no
www.folkehogskolene.net/nf
www.frilyntfolkehogskole.no

Leder: Lars Sigve Meling
4352 Kleppe
lars.sigve@folkehogskole.no
Tlf.: 920 29 537

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Turid S. Haaland
Vefsn folkehøgskole
8665 Mosjøen

Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli
Sund folkehøgskole
7670 Inderøy

1. varamedlem: Marit Nordholmen
Skogn folkehøgskole
7620 Skogn

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no



NTNU-rapporten – leder	3
Portrettet – Lena Sendstad	4
Folkehøgskolekonferansen	7
Møte med Kristin Halvorsen	10
Kunst – Ernesto Neto fra Brasil	11
Teologer uten tro. John O. Egeland	12
Utdanner vi juridiske markedsdyr?	14
Landet rundt	15
Åpning av Setesdal folkehøgskule	16
Bjørnsonåret. Bjørnson og folkehøgskulen	18
Lønns plassering for lærere. Knut Simble	20
Lærerundersøkelse ved UIO	22
Skråblikk. Marte Fougner Hjort	25
Limbo 2010, filmkommentar	26
Debatt. NTNU-rapporten	28
Blogg – fra ww-veven	31
Bøker – Poverty and Elusive Development	32
40 000 unge ut i gatene	33
Ny giv i Interfolk	34
PUF. Folkemøte på Sund	36
IF-siden	38
IU-siden. Kulturmøter	39
NF-siden	40
Baksiden – Kunsten å gle seg!	44

FORSKNINGSRAPPORT FRA NTNU: Elevers utbytte av folkehøgskolen

De siste årene har vi hatt et øredøvende leven i det offentlige ordskiftet når det gjelder skole. Mantraet har vært Pisa-undersøkelsen og nasjonale prøver. Her, som på flere andre områder i det nye årtuseners skoletenkning, lurer målings-tenkningen – et internasjonalt, maskert spøkelse – bak tilsynelatende snille og rasjonelle ord. Langt inn i venstresida i norsk politikk har dette slått rot. Elevers kunnskap skal testes og skoler skal settes opp mot hverandre i innbyrdes duell. Stakkars den skole som blir hengt ut i lokalavisen med dårlige resultat. Det har kommet fram at undervisningen på mange skoler sikter mot disse prøvene, det øves på tidligere tester over en lav sko. I England er det på samme måte «teaching for testing» som er det som gjelder. Er det en slik instrumentell tilnærming til skole og pedagogikk vi ønsker oss?

Å lese NTNU-rapporten blir virkelig motsatsen. Her er det mye som klør i ørene på ivrige folkehøgskolefolk. Samtale, samarbeid, demokrati, å se den andre etc. Rapporten har åpenbart en humanistisk tilnærming. Den generelle delen har en så positiv analyse av skoleslaget at vi nesten blir en smule bekymret, er dette et gode for oss. Svaret er antakelig ja, men vi føler en smule uro. For de som er skeptiske til denne gjøkungen i norsk skoleverden understreker den kanskje vel mye av «alt det andre», hvor er den virkelige nytten av ett år på folkehøgskole? Men rapporten gir også bedre begrep og språk om hva vi gjør i folkehøgskolen, og det kan gi nyttige innspill til refleksjon over egen praksis.

Hos mange i folkehøgskolen har det vært en bekymring for at det formålsrasjonelle har fått for stor plass, selvaluering og elevvurderinger. Det er fint at rapporten drar fram det motsatte. Her finner vi mye av det ikke målbare, spørsmålet er om dette når inn hos politikerne.

Ett av forskningsspørsmålene var å se om elever som har gått ett år på folkehøgskole bruker mindre tid i høyere utdanning enn andre studenter, men studien gir bare svake indikasjoner på at så er tilfelle. Intervjudata kan imidlertid tyde på at studenter fra folkehøgskolen først og fremst har nytte av de kvalitative sidene ved sitt folkehøgskoleår, og at dette kan ha effekter også når de senere gjennomfører høyere utdanning.

Hva fant så forskerne av mer kvalitativ art? Analysen av surveymaterialet og registerdata tyder på at faglig læring, sosialt engasjement og demokratisk deltakelse utgjør de mest fremtredende beskrivelsene av folkehøgskolene blant respondentene i spørreundersøkelsen, som var tidligere elever. Folkehøgskolen beskrives som en viktig arena både faglig, sosialt og med tanke på demokratisk deltakelse, og studien viser at disse tre aspektene henger nøye sammen. Dette er også tre aspekter som alle er sentrale for å legge til rette for danning.

Tittelen «Som en sang i sinnet – som et eneste sollyst minne» kan imidlertid skremme vettet av en stakkar. Er vi i en forhistorisk tid? Tittelen klarer også Morgenbladet, sterkt ironisk, å gripe fatt i. Med tittelen plantes folkehøgskolen langt utenfor moderniteten, forhåpentligvis helt utilsiktet.

Nå gjenstår det å få det gode budskap om folkehøgskolen ut. Skolene bør også være på banen mot lokale politikere, vise seg fram det de holder på med og peke på hvilket samfunnsnyttig arbeid som gjøres ved norske folkehøgskoler. Alle partier må være målgruppen, ikke bare de som applauderer skoleslaget. Lokale politikere har i mange sammenhenger innflytelse på hva som skjer sentralt.

ØYVIND KRABBERØD

Refleksjoner i en folkehøgskolehverdag

Å kaste lys over livet skulle være en av våre viktigste oppgaver. Å kaste lys over livet er å så spirer til nysgjerrighet og undring.

Nysgjerrighet til vår historiske arv, den grunnmur vi skal bygge våre liv på. Nysgjerrighet til det samfunn vi forholder oss til. Til et forpliktende fellesskap, etiske leveregler, ansvar og solidaritet.

Nysgjerrighet til egne evner og muligheter. Undring over det fantastiske skaperverket – og måten vi forvalter det på.

I vårt arbeid er vi elevene en verdig sparringspartner, ikke bare i faglige emner, men i alle livets spørsmål. Vi gir ikke svarene, men trygghet og mot til å spørre, lytte, samle og forstå – mot til å formulere egne meninger og grunnlag for å skape egne holdninger.

LARS SIGVE MELING
LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

HOLD DEG ORIENTERT OG
DELTA I DEBATTEN PÅ

www.frilyntfolkehogskole.no

Jorunn Sørlie Larsen har sluttet som journalist etter vikariatets utløp. Vi takker for innsatsen som journalist. Marte Fougner Hjort er tilbake som medredaktør etter svangerskapspermisjon.

Håper å gjøre en forskjell

Folkehøgskolen er et helt unikt lærings- og dannelsesrom, mener Lena Sendstad.

TEKST: MARTE FOUGNER HJORT / FOTO: ØYVIND KRABBERØD

– Hvem vil IKKE gå på folkehøgskole, spør NFs nye pedagogiske utviklingsleder retorisk og ivrig.

Lena Sendstad er et engasjert menneske med mye på hjertet, og akkurat nå er hun engasjert i folkehøgskolen. I et år skal hun vikariere for Rune Sødal, og håper å kunne gjøre en forskjell for folkehøgskolen og «rørsla» i løpet av den korte tiden.

Lena forteller at hun har hatt en research-periode, men at hun nå begynner å få en viss oversikt over folkehøgskolelandskapet.

– Det er alltid utfordrende å begynne i en ny organisasjon, mener Lena, og utdyper:

– Ting funker helt logisk for folk på innsida, men de kan være ganske mystiske for oss på utsida. Og det gjør en ydmyk, sier hun.

Strukturert kaospilot

Lena har en variert og allsidig bakgrunn. Og selv om hun ikke har gått på folkehøgskole selv, er ikke kjernen i skoleslaget fremmed for henne. Med pedagogisk utdanning fra både Norge og Danmark, samt tre år på den danske Kaospilotskolen, vet hun mye om prosessorientert læring.

– Kaospilotskolen er god på aktive læringsformer, noe som jeg oppfatter at også folkehøgskolen er. Den startet opp som en aktivistskole for 20 år siden, så det er en ung institusjon. Opprinnelig var det en skole som skulle fange opp ungdom som ikke passet inn i andre utdanningsinstitusjoner, forteller Lena, og fortsetter:

– Det er en skole som stiller flere spørsmål enn den gir svar, og som fokuserer på lekdimensjonen i læringsprosessen. Det er tretti elever på hvert kull, veldig sosialt, og man drives fremover av en «learning by doing»- tankegang, forklarer hun. Jeg oppfatter at kaospilotskolen sånn sett likner på folkehøgskolen.

Lena er en aktiv dame og har rukket mye i løpet av sitt 35-årige liv. Hun har jobbet i store organisasjoner som Lego i Danmark og undervist i prosessledelse for medarbeidere og ledere ved Høgskolen i Oslo. Hun har også drevet et firma som bisto virksomheter i endrings- og utviklingsarbeid. Hun har også en mastergrad fra Det pedagogiske universitetet i Danmark, og har studert både i Oslo og Spania. Lena er glødende opptatt av teater, og hun synger i en vokalgruppe.

Hun bor i Fredrikstad, og sitter for tiden på hjemmekontoret sitt og skriver bok, når hun ikke jobber med folkehøgskolen. Foreløpig vil hun ikke si så mye om hva boka skal handle om, bortsett fra at det er noe innen fagfeltet hennes.

Flytte fokus

Lena synes det er bra med et fagmiljø som ser viktigheten i å diskutere seg selv, men hun er også opptatt av å flytte noe av fokuset i diskusjonen om folkehøgskolen.

– Jeg synes det er mye snakk om hva som er et folkehøgskolemenneske. Men hvordan «blir» man et folkehøgskolemenneske? Jeg synes vi må flytte litt av fokuset fra produktet til prosessen. Prioriteringene i Pedagogisk utviklingsarbeid i 2011 kan jo ikke beskrives før Folkehøgskolerådet har gitt sine bevilgninger, men jeg har lyst til å sette fokus på lærings- og utviklingsprosessen for de ansatte i folkehøgskolen. Mange skaper gode læringsrom for elevene, men hva skal til for å holde fokus på utvikling i kollegiet år etter år? Jeg ønsker å bidra til mer erfaringsdeling og dokumentasjon av praksis. Og jeg håper PUF kan koordinere kurs og trening i aktive læringsformer, og fortsette fokuset på veiledningsmetodikk.

Lena mener folkehøgskolen nettopp tilbyr et helt unikt lærings- og dannelsesrom, en spesiell lomme i folks liv, med en egen pedagogikk.

– Det at så mange folk tar et så stort mellomrom i livet sitt, som ikke er målstyrt, men åpent og fellesskapsorientert... Det er helt unikt, sier Lena og setter seg lenger frem på stolen. Hun bruker kroppen aktivt når hun prater, veiver med hendene og stryker seg over håret.

– Det fokuset på en selv i møte med andre, som man har på en folkehøgskole, det er jo noe som blir oversett ellers i samfunnet. Noen mener det er en motsetning mellom å ha fokus på seg selv, og andre, men det er bullshit, altså! Tvert i mot så styrkes jo fellesskapet av sterke individer, sier hun bestemt.

Fremtidens folkehøgskole

Lena har snakket seg varm nå, og prater om hvordan fremtidens folkehøgskole kanskje blir seende ut. Hun liker tanken på en urban folkehøgskole, og sier hun vet om krefter i folkehøgskolen som jobber med det nå.

– Vi må bli bedre på å treffe de gruppene som ikke søker seg til folkehøgskolen, særlig ungdommer med en annen etnisk bakgrunn enn norsk.

Folkehøgskolene er stadig populære, det viser også de høye elevtallene skolene har å vise til. Dagens 18-åringer er privilegerte og har et hav av valgmuligheter, så hvorfor skal de velge folkehøgskole?

Lena blir stille, og får en bekymret rynke i pannen.

– Nei, jeg er ikke så sikker på at de har det så bra egentlig, hva er det å ha det bra da? Det er klart de fleste har det materielt bra. Men de møter et krav om å designe seg selv, derfor har de ingen unnskyldning for ikke å ha det godt. De står ovenfor en helt annen kompleksitet enn generasjoner før dem, hvem har de som rollemodeller, for eksempel? Og googler man et studievalg, kommer det opp tjue tusen treff! Lena slår oppgitt ut med hendene, og fortsetter:



18–19-åringer i dag har jo sensasjonelle muligheter. Og her kommer folkehøgskolen inn! Kan folkehøgskolen være det trygge stedet å øve seg på å håndtere kompleksiteten? På folkehøgskoler har man mye tid, det er ikke noe tidsklemme på en folkehøgskole. Hvem vil ikke ha et fritt, åpent, fellesskapsorientert rom, hvor man kan bli utfordra i trygge rammer, spør Lena oppriktig.

Når Lena får spørsmål om hva som er hovedutfordringa til folkehøgskolen i dag, kommer svaret spontant:

– Skoleslaget er helt fantastisk, for de som allerede vet det. Men hva med alle andre? Selv kunne jeg godt ha havnet på folkehøgskole, jeg har et par søstre som har gått. Det var tilfeldigheter som gjorde at jeg gjorde noe annet. Men for utenforstående kan folkehøgskolen godt oppleves som noe sekterisk. Og de som er utenfor er ikke nødvendigvis så negative til folkehøgskolen, de bare tenker ikke på folkehøgskolen. Dette er nok hovedutfordringa til folkehøgskolen i fremtida, sier Lena Sendstad.



FOLKEHØGSKOLEKONFERANSEN 2010

Livet er mer enn økonomi og produksjon

Det var en fullsatt konferansesal leder i Folkehøgskolerådet, Lars Sigve Meling, kunne ønske velkommen til Folkehøgskolekonferansen 2010 – i Lærernes hus i Oslo 4. november.

PÅ FOLKEHØGSKOLEKONFERANSEN: MARTE FOUGNER HJORT OG ØYVIND KRABBERØD



FOLKEHØGSKOLEKONFERANSEN 2010

Det var folkehøgskoleorganisasjonene i samarbeid med Utdanningsforbundet og NTNU som sto bak Folkehøgskolekonferansen 2010. Det var 190 påmeldte deltakere, totalt 200. Hovedhensikten med konferansen har vært å få en bred presentasjon av NTNUs forskningsrapport om elevers utbytte av folkehøgskolen. Rapporten ble overrakt Kunnskapsministeren i august. Det har også vært viktig å få kommentert en lærerundersøkelse som er utført ved UIO og som belyser folkehøgskolelærernes arbeidssituasjon. Andre halvdel av konferansen var viet dannelsperspektivet og dannelsprosesser i folkehøgskolen. Konferansen fant sted i Lærernes hus, Utdanningsforbundets nye kontor- og konferanselokaler i Oslo.

Leder i KUF, Marianne Aasen, ønsket folkehøgskolens medvirkning til å løse problemet med frafall i den videregående skolen.

Marianne Aasen, leder av Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen (KUF) var stand-in for kunnskapsminister Kristin Halvorsen og holdt åpningstalen. Hun gratulerte med dagen og understrekte at folkehøgskolen er noe annet enn resten av norsk skole. – Den er generell livsforberedende og elevers selvutvikling er selve målet.

Aasen innrømmet at skolen i dagens samfunn presses av verdiskapningsmål, noe ikke folkehøgskolen på samme måte presses av.

– Ungdom leter, de er kanskje usikre på seg selv og sine talenter. Folkehøgskolen er eksperter på å forberede for voksenlivet. Folkehøgskolen ser muligheter der andre kanskje bare ser problemer, skrøt Marianne Aasen. Hun

understrekte at livet er mer enn bare økonomi og produksjon – og var spesielt opptatt av skoleslagets internasjonale engasjement.

Mange var nok spent på hva politikeren hadde å si om statsbudsjettet. Hun innrømmet at det lå et kutt i budsjettet, men også en mulighet. Hun ønsket folkehøgskolens medvirkning til å løse problemet med frafallet i videregående skole. Komitelederen mente det lå muligheter for folkehøgskolene her, og understrekte at skoleslaget kan bidra med motivasjon for elever som faller utenfor. Hun var derimot mindre konkret når det gjaldt kompensasjon for å gå inn i disse oppgavene.



1 Trond Solhaug, Ove Haugaløkken og Agneta Knutas fra NTNU takkes av møteleder Edgar Fredriksen 2 Nestleder i Utdanningforbundet, Ragnhild Lied, ønsket velkommen til lærernes hus 3 Haldis Brubæk fra Folkehøgskolerådet ledet konferansen 4 Leder i Folkehøgskolerådet, Lars Sigve Meling, åpnet Folkehøgskolekonferansen 2010 5 Hans Erik Sveum (t.v.) og Øivind Amble fra Solbakken folkehøgskole hadde et fabelaktig innslag med akrobatikk og sang 6 Prisbelønte Lærernes hus i Oslo huset Folkehøgskolekonferansen 2010 7 Fullsatt konferansesal med 200 deltakere 8 «Den menneskelige faktor. Hva vet vi om folkehøgskolelærerne?» var temaet til professor ved UiO, Eyvind Elstad 9 Andreas Hompland (t.v.) avsluttet konferansen med et feiende kåseri. Her sammen med Bernt Gustavsson.

Elevens utbytte av folkehøgskolen

NTNU ga en grundig og systematisk fremlegging av forskningsprosjektet, på Folkehøgskolekonferansen i Oslo 4. november.

Agneta Knutas og Trond Solhaug fra NTNU ga konferansedeltakerne en grundig gjennomgang av rapporten «Som en sang i sinnet, som et eneste sollyst minne» – elevens utbytte av folkehøgskolen. Det er første gang det er gjort et forskningsprosjekt om folkehøgskolen av denne størrelsen, og det var en lydhør forsamling som fulgte med på Knutas og Solhaugs presentasjon.

Knutas fortalte at oppdraget de hadde fått fra «rørsla» var at vi ville vite noe om elevens motivasjon for å gå på folkehøgskole, samt noe om begrepet danning. Og leder folkehøgskolen til et større sosialt engasjement, og sist, men ikke minst, kommer folkehøgskoleelever seg fortere gjennom høyere utdanning enn andre?

Knutas og Solhaug har sendt ut et spørreskjema til tidligere elever ved fem ulike skoler, til sammen 2078 stykker. 42 prosent av disse svarte på

skjemaet. I tillegg har de intervjuet ti ulike fokusgrupper.

Selvutvikling

Knutas fortalte at hovedgrunnene til at elever søker seg til folkehøgskolen er at de vil utvikle seg som mennesker eller at de vil gjøre noe annerledes et år før de begynner på høyere utdanning. Fagtilbudet på folkehøgskoler, og anbefaling fra familie og venner spilte også en rolle for elevene.

Ifølge elevene forskerne har snakket med kjennetegnes folkehøgskolen med stort sosialt engasjement, fokus på selvverd, personlig modning, sosial læring, og mye fest. De understreker verdien i at de faglige opplevelsene er målet, ikke karakterer.

Får være unik

Knutas og Solhaugs intervjuobjekter legger også vekt på folkehøgskolens evne til å la elevene komme til syne og få være unike. Fokuset på møtet

mellom mennesker blir også trukket frem som verdifullt.

Knutas konkluderte med at nytteverdien av folkehøgskolen er å fostre demokratisk bevisste statsborgere.

Trond Solhaug har forsøkt å finne ut om folkehøgskoleelever bruker kortere tid på høyere utdanning enn andre elever. Svaret på det var nei, selv om det viser seg at folkehøgskoleelever har flere foreldre med høyere utdanning enn andre elever. Men ideen om at man ikke ombestemmer seg med tanke på høyere utdanning hvis man har gått på folkehøgskole, stemmer altså ikke. Det han derimot fant ut er at folkehøgskolen har en viss effekt på utdanningslengde når man kontrollerer elevenes utdanningsbakgrunn.

– Det er feil å påstå at røttene i skandinavisk folkehøgskole bare ligger hos Grundtvig

Norsk folkehøgskole og NTNU-rapporten i nordisk perspektiv var Bernt Gustavssons tema. Han er professor i utdanning og demokrati ved Ørebro universitet, en nestor i forskning på folkehøgskole og voksenopplæring i Skandinavia.

Gustavsson var raskt ute med å påpeke at det ikke finnes noen systematisk forskning på skandinavisk folkehøgskole. At folkehøgskolens røtter bare er å finne i Danmark og hos Grundtvig var han ikke bare uenig i, men postulerte at det var helt feil. I Sverige hadde det sitt utspring i bondesamfunnet og et nytteperspektiv. Det ble opprettet skoler for at bondesønnene skulle få kunnskap og motivasjon for yrkeslivet. Han pekte på at det finnes likheter i skandinavisk folkehøgskole, men også store forskjeller.

– Svensk folkehøgskole er mye mer innstilt på moderniteten, mens dansk og norsk folkehøgskole er mer tradisjonsbundne. Professoren spurte: Hva er folket i Norge? Folket i Sverige er undertrykte. I Sverige har vi en likhetsskapende skole. Han viste til at bøndene først var i folkehøgskolen, så kjempet arbeiderklassen seg inn. Så kom kvinnene, og i dag ser vi at etnisitet er viktig, ulike grupper inntar folkehøgskolen, sist en ny folkehøgskole i Gøteborg med og for rom-folket. Han viste til nasjonale forskjeller. Sverige med sine rørelseskoler og landstingskoler, Norge med kristne og frilynte skoler, og Danmark med en mer enhetlig struktur. Han pekte på nasjonale forskjeller, men at forskjellene også finnes på lokalt og regionalt nivå.

Fundamentet er tillit

Bernt Gustavsson mente at dannelse (bildning) og demokrati svært ofte er fraværende i dagens skoledebatt i Europa. Han var også svært krass når han kommenterte spørsmålet om gjennomstrømning av studenter i NTNU-rapporten.

– Spørsmålet er feil stilt. Det store problemet i dag er motivasjonsfaktorer og det å finne mening og meningsfullhet. Han var kritisk til rapporten som han mente hadde et feil utgangspunkt. Spørsmålet om gjennomstrømning av elever i utdanningssystemet er et spørsmål på systemets premisser, mente han.

Han kom også inn på folkehøgskolens samfunnsnytte, og mente det her var nødvendig med andre kapitalformer – som sosial kapital. Undersøkelser viser at det finnes en stor grad av tillit i det svenske samfunnet. – Folkehøgskole og voksenutdanningen øker tilliten i samfunnet – som igjen gir økonomisk nytte. Skal vi bygge en nasjons økonomi så må vi bygge det menneskelige og sosiale samfunnet og fundamentet er tillit, sa Gustavsson. Han avsluttet med sitt syn på danning. – Danning er mer enn det nasjonale, nordiske og europeiske. Vi beveger oss bort fra det vestlige perspektivet og mot det mangekulturelle.

TO PÅ KONFERANSE

Annika Bjørk, rådgiver på Sandaker videregående skole



– Jeg er her fordi jeg er nysgjerrig på forskningsprosjektet til NTNU, og det var interessant å få det presentert her i dag.

Dessuten ser jeg at de av elevene mine som har tatt et avbrekk og gått på folkehøgskole, mye lettere kommer tilbake igjen til den videregående skolen, enn de elevene som har hoppet av, og ikke gått folkehøgskole.

– Jeg synes forskningsprosjektet bekrefter mye av det jeg selv har en oppfatning om, nemlig at folkehøgskolen gir en sosial modenhet som kan være en sterk motivasjon for videre læring. Elevene får en sterkere tro på seg selv og de tør å ta utfordringer.

Svein Grønli, kunsthøgskole på Follo Folkehøgskole



– Jeg er her først og fremst fordi jeg ville høre presentasjonen av forskningsprosjektet. Det handler jo om noe jeg har jobba med

i mange år. Jeg kjente igjen mye i rapporten, om det indre livet i folkehøgskolen. Det sterke fokuset på samarbeid og medmenneskelighet, for eksempel.

FOREDRAGSHOLDERE

- Marianne Aasen, leder av KUF-komiteen
- Agneta Knutas, NTNU
- Trond Solhaug, NTNU
- Eyvind Elstad, UiO
- Bernt Gustavsson, Ørebro universitet
- Ellen Stavelund, VOFO
- Svein Lie, UiO
- Bjarne Kvam, NLA Bergen
- Andreas Hompland, Kåsør
- Elever fra Solbakken og Viken folkehøgskoler bidro med kulturinnslag
- Ragnhild Lied, nestleder i Utdanningsforbundet, ønsket velkommen til Lærernes hus.



Møte med Statsråd Kristin Halvorsen

Den store folkehøgskolekonferansen nærmet seg og Kristin Halvorsen så seg nødt til å melde avbud på grunn av et OECD møte. Hun tok derfor kontakt med Folkehøgskolerådet og ba om et møte 2. november.

AV LARS SIGVE MELING, LEDER AV FOLKEHØGSKOLERÅDET / FOTO: Ø.K.

Temaet var frafallelever knyttet til teksten i forslaget til nytt statsbudsjett, der folkehøgskolen blir utfordret til et samarbeid med regjeringen.

Kunnskapsdepartementet har avsatt en egen pott for nettopp å ta tak i denne problematikken. Så blir vi utfordret – hva kan folkehøgskolen stille opp med i denne sammenheng? Vi vet jo innerst inne at det er selve folkehøgskoleåret som gir den skolemotiverende effekten på våre elever, og for en av gruppene av frafallselever (ca 10 %) er dette et meget godt tilbud. Kristin Halvorsen lanserte også en modell for elever som kun hadde strøket på noen eksamener (les matematikk) og som ønsket å komme videre. Hva med å opprette intensive fagkurs for disse elevene på folkehøgskoler, fire ukers kurs om sommeren da flere skoler har mulighet til å lage slike opplegg. Folkehøgskole? Nei – men et drivende flott tiltak for denne gruppa.

Vi endte opp med to gode forslag for et videre samarbeid:

1. Folkehøgskolene oppfordres til å melde interesse for intensive sommerkurs i norsk og matematikk – det gis ekstratilskudd til læreressurs slik at skolene kan hente inn lærerkrefter tilpasset slike opplegg.
2. Regjeringen setter av en viss sum som kan bidra til at et antall frafallselever får mulighet til å gjennomføre et ordinært folkehøgskoleår med tanke på å få tilbake motiveringen for videre skolegang.

Leder av Stortinges KUF komité, Marianne Aasen, var også med på møtet og kom med gode innspill til hvordan folkehøgskolene kunne bidra overfor denne elevgruppa og hvordan statlige midler kunne være med å stimulere til nettopp dette.



Dørum med forsvar for allmenndanning og nysgjerrighet

– Folkehøgskolen har en plass i dette landet. La skoleslaget være en oase der elever vil møte noen som er dedikert, oppfordret Odd Einar Dørum ved åpningen av nord-norsk folkehøgskolemøte på Øytun i Alta.

AV ØYVIND KRABBERØD

En stadig opplagt pensjonist holdt åpningsforedraget for ansatte ved folkehøgskolene i nord.

– I dagens samfunn utfordres vi ved å leve sammen med mennesker med andre holdninger og med annen kulturbakgrunn. Da trenger vi mennesker som har en ballast med seg. Vi trenger tenkende mennesker som kan treffe moralske valg, da må vi ha med oss noe i bagasjen. Det er snakk om en dose kultursensitivitet.

Dørum snakket om nødvendigheten av allmenndanning og pekte på at det er snakk om holdninger og evne til refleksjon. Han mente at dette var noe folkehøgskolen var bærere av i sin formidling.

– Det moderne menneske må tåle samtalen med seg selv, og ha med seg nysgjerrighet for å lære noe utover det vi allerede har med oss. Her kommer folkehøgskolen inn som en viktig bidragsyter. Har vi ikke dette, mister vi demokratiet, postulerte den tidligere ministeren og venstrelederen.

Dørum vendte stadig tilbake til nødvendigheten av nysgjerrighet og allmenndanning.

– Vi må godta at ikke alt sitter i veggene rundt omkring. Norge er et ganske godt land å bo i, så lenge ikke vi kryper inn i forskriftene. Det er flott om folkehøgskolene kan utdanne mennesker til å bli mindre «trange i skjæret». De må få med seg en trygghet – og det viktigste å få med seg er nysgjerrighet, avsluttet Dørum.

Intimacy – Ernesto Neto

Ernesto Neto (f.1964) er en av vår tids mest ettertraktete kunstnere. Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst viser nå et rikt utvalg av eksisterende arbeider av en brasilianske kunstneren. Dette er første gang Netos kunst presenteres i en slik bredde, og utstillingen er en enestående mulighet til å bli kjent med sentrale aspekter ved hans kunstnerskap.

Ernesto Neto (f.1964) er en av vår tids mest ettertraktete kunstnere. Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst viser nå et rikt utvalg av eksisterende arbeider av en brasilianske kunstneren. Dette er første gang Netos kunst presenteres i en slik bredde, og utstillingen er en enestående mulighet til å bli kjent med sentrale aspekter ved hans kunstnerskap.

Ernesto Netos neomodernistiske skulpturer har sitt fundament i den europeiske og brasilianske modernistiske tradisjonen. Verkene hans beskrives gjerne som biomorfe strukturer som på ulike måter relateres til kroppens fysiognomi og handlinger; de kan sies å imitere kroppslige former, samtidig som de inviterer til interaksjon og berøring. Sentrale skulpturelle problemstillinger, som forholdet mellom volum og tyngdekraft, er underliggende tema i hans kunst. Samtidig benytter han gjerne duftende, fargerike krydder som ytterligere bidrar til å gi verkene en sterk sanselig tilstedeværelse.

I utstillingen 'Intimacy' vises flere sentrale arbeider fra de siste ti årene. Flere av verkene er produsert til et spesielt sted eller museum, og til sammen gir utstillingen en interessant oversikt over Netos materialbruk og den konseptuelle utviklingen som har preget hans produksjon.

En rikt illustrert katalog med tekster av Gunnar B. Kvaran, Michael Asbury, Donatien Grau, Florencia Malbrán og Ernesto Neto utgis i forbindelse med utstillingen, samtidig med at Astrup Fearnley Museet publiserer en utvidet katalog online.

While nothing happens, baby, 2010
Polyamide textile, spices, sand, wood, pulley and hooks variable height, diameter 4.5 m
Courtesy the artist and Galeria Fortes Vilaça, São Paulo

– Hi, how's it going? – Fine, what about you?
– I'm okay, still there? – Yes, we're still here, where should we go? – I don't know! You always think you know everything. – Well, I came from you. – That's what you always believed, but...,2005
Chair, polyurethane foam, handmade polyamide carpet
115 x 850 x 915 cm
Courtesy of the artist and Tanya Bonakdar Gallery, New York

Kilde: Astrup Fearnley Museet for Moderne kunst

Utstillingsperiode:
07.09.10–02.01.11

Kuratorer: Gunnar B. Kvaran, Hanne Beate Ueland og Grete Årbu.
Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst Dronningens gate 4, Oslo,
Se: www.afmuseet.no



POLITISK REDAKTØR: Marie Simonsen msi@dagbladet.no
NYHETSREDAKTØR: Alexandra Beverfjord alb@dagbladet.no
KULTUR- OG DEBATTREDAKTØR: Jo Randen jra@dagbladet.no
MAGASINREDAKTØR: Jane Throndsen jth@dagbladet.no
TEKNOLOGI- OG UTVIKLINGSREDAKTØR: Ann Baekken abae@dagbladet.no
ADM. DIREKTØR: Terje Wibe tew@dagbladet.no



Incitamentene for undervisningstalentene i akademia er tilnærmet lik null.

Eva Grinde, kommentator i Dagens Næringsliv.

Faksimile
Dagbladet

Uten juristfrie områder finnes det ingen frihet, skriver **John O. Egeland**.

Teologer uten tro

SIDE 3



John Olav Egeland
joe@dagbladet.no

MED INSISTERENDE stemme, støttet av et troverdig kroppsspråk, har Bjarne Håkon Hanssen forklart det norske folk at han bare fulgte reglene. Hvis reglene er for pinglete, må politikerne ta ansvar for det han har gjort. Hanssen behøvde ikke foreta noen egen vurdering av om det var riktig å drive lobbyvirksomhet mot den regjeringen han for kort tid siden var medlem av. Den jobben var allerede gjort av politikerne og deres tallrike korps av jurister.

DETTE SVARET, og dets begrunnelse, hylles nå av mange. Særlig av dem som lever av å varme opp markedets kalde rasjonalitet. Vi andre blir ikke kvitt en undring, og spør: Er det slik at en paragraf, et regelverk eller en lov opphever menneskets selvstendige vurdering av en handling eller et dilemma? I så fall blir det fint lite igjen av den frie viljen mange er så begeistret for.

DET ER EN ØKENDE tendens at tvilsomme eller omstridte handlinger ikles et juridisk forsvarsverk. Det som ikke er forbudt, er lov. Formålet med legalitetens enkle logikk er å eliminere etiske vurderinger og krav. Ved å lene seg helt på lovligheten, trenger aktøren ikke å ta stilling til om handlingen er riktig eller forsvarlig. I et slikt perspektiv er barnearbeid i u-land helt greit, i hvert fall inntil konsumentene i hjemmemarkedet stiller spørsmål. Derfor spiser vi fortsatt sjokolade fra Vest-Afrika og handler billige klær fra Asia. Med loven i hånd kunne norske skipsredere være hovedleverandør av olje til apartheidregimet i Sør-Afrika. I dag sender de samme rederiene utrangerte skip til opphogging på

strendene i Bangladesh der arbeidsforholdene er livsfarlige. Juristene har konstruert salgsmetoder som gir dem nødvendig, kosmetisk avstand til problemet.

AT EN TIDLIGERE statsråd velger seg First House, et konsultentselskap med finere lokaler enn årsregnskap, er verken enestående eller merkelig. Overgangene mellom folkevalgt politikk og politisk rådgivning blir stadig flere. Deler av området er som kjent regelstyrt. Derfor må vi stille legalistene et oppfølgingsspørsmål om det reglene ikke dekker: Er det greit om Bjarne Håkon Hanssen sier opp jobben i First House og tar med seg klienter og forretningshemmeligheter til en konkurrent i konsulentbransjen?

MENS SAMFUNNETS øvrige autoriteter er i tilbakegang eller forfall, gjør jussen store klyv framover og erobrer nytt land hver dag. I dag finnes bare måtelig med respekt for de politiske myndighetene. En uniform skaper ikke noen automatisk form for ærbødighet, og lærerne liker å omtale seg som mobbeofre. Bare en liten minoritet tar kirkens selvhøytidelige autoritet på alvor. De som tror, velger i dag sin egen gud og utstyres ham med de egenskaper de synes passer. Denne utviklingen betyr at domstolen står igjen som den eneste instans i vårt samfunn som tydelig skiller rett fra galt, til dels med betydelig konsekvens fordi den er utstyrt med tvangsmidler. Det vi ser er altså at justisvesenet i økende grad overtar forvaltningen av samfunnets etiske grunnlag.

DETTE ER INGEN heldig utvikling. Når stadig større områder reguleres av lover og forskrifter, blir rommet for egne vurderinger og handlinger tilsvarende mindre. En slik rettsliggjøring er et av markedsstatens viktigste kjennetegn. Den er grunnleggende fordi jussen er det instrument som brukes for å omdanne politiske prosesser som krever mobilisering og aktivisme, til rettigheter og kontrakter. Forskyvningen av



TIDSÅNDEN: Bjarne Håkon Hanssen forsvarer seg med prangende nyttemoral. Foto: Torbjørn Berg

makt innebærer også at jurister og domstoler i økende grad må foreta etiske og politiske avveininger.

I ET SLIKT perspektiv er Bjarne Håkon Hanssens nyttemoral i tråd med tidsånden. Vi overlater

stadig oftere etiske dilemmaer til juristene, altså til teologer uten tro. Gammeldags ordentlighet og integritet viker for juridisk smartness og etikk på anbud. Gradvis skapes en verden der lover, forskrifter, regler, kontrak-

ter og avtaler danner rammeverkene rundt våre liv. Vi venner oss til at rettigheter og rettferdighet er noe som står på et papir og som skal fortolkes av spesialister. Vi gir bort viktige deler av vår autonomi til juristene.



Tidsånden: Bjarne Håkon Hanssen forsvarer seg med prangende nyttemoral.

Med insisterende stemme, støttet av et troverdig kroppsspråk, har Bjarne Håkon Hanssen forklart det norske folk at han bare fulgte reglene. Hvis reglene er for pinglete, må politikerne ta ansvar for det han har gjort.

Hanssen behøvde ikke foreta noen egen vurdering av om det var riktig å drive lobbyvirksomhet mot den regjeringen han for kort tid siden var medlem av. Den jobben var allerede gjort av politikerne og deres tallrike korps av jurister.

Dette svaret, og dets begrunnelse, hylles nå av mange. Særlig av dem som lever av å varme opp markedets kalde rasjonalitet. Vi andre blir ikke kvitt en undring, og spør: er det slik at en paragraf, et regelverk eller en lov opphever menneskets selvstendige vurdering av en handling eller et dilemma?

I så fall blir det fint lite igjen av den frie viljen mange er så begeistret for.

Det er en økende tendens at tvilsomme eller omstridte handlinger ikles et juridisk forsvarsverk. Det som ikke er forbudt, er lov. Formålet med legalitetens enkle logikk er å eliminere etiske vurderinger og krav. Ved å lene seg helt på lovligheten, trenger aktøren ikke å ta stilling til om handlingen er riktig eller forsvarlig. I et slikt perspektiv er barnearbeid i u-land helt greit, i hvert fall inntil konsumentene i hjemmemarkedet stiller spørsmål. De rfor spiser vi fortsatt sjokolade fra Vest-Afrika og handler billige klær fra Asia. Med loven i hånd kunne norske skipsredere være hovedleverandør av olje til apartheidregimet i Sør-Afrika. I dag sender de samme rederiene utrangerte skip til opphogging på strendene i Bangladesh der arbeidsforholdene er livsfarlige. Juristene har konstruert salgsmetoder som gir dem nødvendig, kosmetisk avstand til problemet.

At en tidligere statsråd velger seg First House, et konsultentselskap med finere lokaler enn årsregnskap, er verken enestående eller merkelig.

Overgangene mellom folkevalgt politikk og politisk rådgivning blir stadig flere. Deler av området er som kjent regelstyrt. Derfor må vi stille legalistene et oppfølgingsspørsmål om det reglene ikke dekker: er det greit om Bjarne Håkon Hanssen sier opp jobben i First House og tar med seg klienter og forretningshemmeligheter til en konkurrent i konsulentbransjen?

Mens samfunnets øvrige autoriteter er i tilbakegang eller forfall, gjør jussen store klyv framover og erobrer nytt land hver dag. I dag finnes bare måtelig med respekt for de politiske myndighetene. En uniform skaper ikke noen automatisk form for ærbødighet, og lærerne liker å omtale seg som mobbeofre. Bare en liten minoritet tar kirkens selvhøytidelige autoritet på alvor. De som tror, velger i dag sin egen gud og utstyres ham med de egenskaper de synes passer. Denne utviklingen betyr at domstolen står igjen som den eneste instans i vårt samfunn som tydelig skiller rett fra galt, til dels med betydelig konsekvens fordi den er utstyrt med tvangsmidler.

Det vi ser er altså at justisvesenet i økende grad overtar forvaltningen av samfunnets etiske grunnlag.

Dette er ingen heldig utvikling. Når stadig større områder reguleres av lover og forskrifter, blir rommet for egne vurderinger og handlinger tilsvarende mindre. En slik rettsliggjøring er et av markedsstatens viktigste kjennetegn. Den er grunnleggende fordi jussen er det instrument som brukes for å omdanne politiske prosesser som krever mobilisering og aktivisme, til rettigheter og kontrakter. Forskyvningen av makt innebærer også at jurister og domstoler i økende grad må foreta etiske og politiske avveininger.

I et slikt perspektiv er Bjarne Håkon Hanssens nyttemoral i tråd med tidsånden. Vi overlater stadig oftere etiske dilemmaer til juristene,

altså til teologer uten tro. Gammeldags ordentlighet og integritet viker for juridisk smartness og etikk på anbud. Gradvis skapes en mer juridisk verden der lover, forskrifter, regler, kontrakter og avtaler danner rammeverkene rundt våre liv. Vi venner oss til at rettigheter og rettferdighet er noe som står på et papir og som skal fortolkes av spesialister. Vi gir bort viktige deler av vår autonomi til juristene.

«Hanssen behøvde ikke foreta noen egen vurdering av om det var riktig å drive lobbyvirksomhet mot den regjeringen han for kort tid siden var medlem av. Den jobben var allerede gjort av politikerne og deres tallrike korps av jurister»



Artikkelforfatteren John O. Egeland er lederskribent i Dagbladet

Utdanner vi juridiske markedsdyr?

«Teologer uten tro» av John Olav Egeland (Dagbladet 7.8.2010 – gjengitt her i bladet) er verdt å lese, Og det er vanskelig for de fleste av oss, kanskje med unntak av lovgivere og jurister, å være uenig med ham.

AV ØYVIND BRANDT



I innlegget arresterer han den utviklingen vårt samfunn i stigende grad preges av, at det som ikke er forbudt, er lov. For eksempel forklarer Bjarne Håkon Hanssen sin tilknytning til First House med at han «bare fulgte reglene» og derfor mener han ikke kan klandres. Egeland spør hvilket samfunn slik tenkning fører til. «Er det slik at en paragraf, et regelverk eller en lov opphever menneskets selvstendige vurdering av en handling eller et dilemma? I så fall blir det fint lite igjen av den frie viljen mange er så begeistret for». [...] «Vi overlater stadig oftere etiske dilemmaer til juristene, altså teologer uten tro.» Og han fortsetter: «når stadig større områder reguleres av lover og forskrifter, blir rommet for egne vurderinger og handlinger tilsvarende mindre». Uten juristfrie områder finnes ingen frihet, skriver Egeland. «En slik rettsliggjøring er et av markedsstatens viktigste kjennetegn.»

Jeg liker å beskrive folkehøgskolens dannelsessyn som en (aldri ferdig) prosess som utvikler evnen til å være

oppmerksom, på seg selv, på andre og på verden rundt, for at man med mot og entusiasme kan leve sitt eget frie liv, i forpliktende og bærekraftig fellesskaper. Vi i folkehøgskolen ønsker jo nettopp å myndiggjøre mennesket til å tenke og velge selv – i en forpliktende demokratisk sammenheng, og ikke at det utvikler seg til slaver av andres viljer eller utvikler seg til juridiske og viljeløse markedsdyr.

Ansvarlige valg

Frihet er fullstendig knyttet til valget og videre til det ansvaret som følger med valget. Det er i selve valget friheten manifesterer seg. Krymper frihetsrommet krymper valgfriheten og dermed ansvaret. Hvis vi ønsker å jobbe for demokratiske samfunn, som betinger stor grad av frihet, og derfor også å jobbe for evnen til å foreta etiske valg, kan vi arbeide langs flere linjer på skolene våre. Vi kan bidra til at våre elever (videre)utvikler verdier, holdninger, syn på menneske og samfunn, som noe annet enn forbruker og rettighetsinnehavere, og selvfølgelig politisk argumentere for og velge partier som står for mindre (unødvendig) lovregulering og regelstyring. Det er lett i rettferdighetens navn eller for alle eventualiteters skyld å overregulere og innskrenke den enkeltes handlingsrom. Og vi kan i all vår virksomhet stimulere evnen til å oppfatte – til å se – til å høre, og videre til å foreta ansvarlige valg. En slags parallell finner vi i pressen, som har Vær Varsom Plakat. Denne er nettopp et selvpålagt medieetisk husgeråd for travle journalister, slik at pressen

«Vi i folkehøgskolen ønsker jo nettopp å myndiggjøre mennesket til å tenke og velge selv»

opptrer ansvarlig – og dermed ikke fremprovoserer en strammere medielovgivning og dermed berøver denne friheten.

Hvordan er det så på din skole? Er tiden med å møte elevene første skoledag med utviklede regelsett basert på lang erfaring forbi? Gir de vurderings- og handlingsrom som gjør at de må foreta valg, og ta ansvaret for disse, og ikke bare sier: «det står ingen steder at det er forbudt?» Nettopp i et sosialpedagogiske arbeidet og i fagene bør vi ha dette som tema. I så fall agerer vi ikke som «teologer uten tro», men som mennesker med tro på mennesket og fremtiden.

Det spennende med skoleslaget vårt er nettopp den verdigrunn vi står på og den innholdsmessige og metodiske friheten vi opererer ut fra og langt på vei er garantert gjennom lov om folkehøgskoler (!) Friheten pålegger oss et ansvar for, på skuldrene av arven, å utvikle oss videre på våre egne premisser – innholdsmessig som metodisk. Derfor skal pedagogisk utviklingsarbeid sitte i førersetet på våre skoler.



FRANKOFIL

For å forstå hvorfor Frank Kjosås (29) ble skuespilleren Frank Kjosås, og ikke, si, pizzabudet Frank Kjosås – hvilket han var i en heller mørk periode av sitt tidlige voksenliv – må man gå tilbake til en gang rundt midten av 90-tallet, til den gangen han gikk på ungdomsskolen og sang i kristenkor (noe annet fantes ikke) i Øystese, hjembygda hans i Hardanger som har gitt oss storheter som diskoskjempen Knut Hjeltnes, Kristian Valen-offeret Nils Gunnar Lie og Gammalost, før produksjonen av denne flyttet til Vik i Sogn. En dag befant Frank seg på det han fikk fortalt var en *frilynt* folkehøgskole, et ord han ikke kjente til, men som, fant han fort ut, «betydde det samme som å kaste TV-er ut av vinduet». Og disse frilynte, som var opprørte, utilpasse folk, «litt sånn 'give it to the man'-typer» som han kaller dem, tre av disse opprørske rebellene satt altså der og hørte ham synge. Ja, mer enn det: De hulket også. Og det var da Frank Kjosås skjønnte at han hadde en evne til å treffe en streng i folk. Dagbladet Fredag, 17.09.2010

PENGER TIL PAKISTAN

Forrige mandag stilte elever fra Sagavoll Folkehøgskole seg til disposisjon for høstens innsamlingsaksjon til flomofrene i Pakistan. Sagavoll har i mange år hatt et nært samarbeid med Telemark Røde Kors om leksehjelp til flyktninger, men denne gang var oppgaven å bistå Gvarv Hjelpekorps. Det ble samlet inn i totalt kroner 22. 279,50. Telen, 13.09.2010.

VENTELISTER FOR FOLKEHØYSKOLE

Det er lange ventelister denne høsten for å få et litt annerledes skoleår på en folkehøgskole, melder NRK Østfold. Det gjelder ikke bare folkehøgskolene i Østfold. I år har det vært større søking enn noen gang til alle landets folkehøgskoler, og mange står fortsatt på venteliste.

Det er nesten 300 linjer å velge mellom på landets folkehøgskoler. De aller fleste velger kreative fag eller musikk, skriver NRK.

Fredriksstad Blad, 01.09.2010

PREMIERENERVER

– Ja, jo, nervene melder seg nå. Å si noe annet ville være løgn, sier Charlotte Frogner. Hun spiller datteren i den dysfunksjonelle familien som musikalen «Next To Normal» handler om. Stykket, som har gått sin seiersgang på Broadway og er nesten hundre prosent sangbasert, handler om en manisk-depressiv mor og konsekvensene Hennes sykdom får både for henne selv og for familien.

En periode snuste Charlotte Frogner på å bli operasanger. Men da hun fikk snusen på skuespillerkunsten og skjønnte at hun kunne kombinere de to var valget enkelt. – Det skjedde i løpet av et tenkeår jeg tok på Romerike Folkehøgskole. Da ble jeg grepet av skuespilleryrket, sier Frogner.

Dagsavisen, 03.09.2010

Fartsfylt åpning i Setesdal

Søndag 29. august ble det endelig åpnet en ny folkehøgskole i Norge. Setesdal folkehøgskule i Valle hadde sin offisielle åpning på Luft- og motorsportsenteret, der mye av elevenes trening vil foregå.

TEKST: JORUNN SØRLIE LARSEN / FOTO: HANS HORNDALSVEEN



Mange prominente gjester deltok på denne nokså sjeldne begivenheten det er at en ny folkehøgskole starter. Ikke siden begynnelsen av 80-tallet har det startet en folkehøgskole som fortsatt er i drift.

Fylkesmann i Aust-Agder, Øystein Djupedal, holdt tale for de fremmøtte. Han syntes det var veldig gledelig å kunne være med på åpningen av en ny folkehøgskole.

– Det finnes ikke noe skoleslag tilsvarende folkehøgskole utenfor Norden. Stortinget har gitt skolen 40 plasser, og neste år håper jeg det blir full skole. Jeg setter pris på at myndighetene satser på dette skoleslaget. Jeg ønsker dere som starter lykke til med skoleåret, sa Djupedal, før han sto for den offisielle åpningen av skolen ved å klippe over snoren og erklære Setesdal folkehøgskule for åpnet.

Styreleder og tidligere prosjektleder Lene Dyrkorn holdt også en appell. – Arbeidet med å starte denne folkehøgskolen startet i 2006. Fire år er lang tid å starte en skole på. Vi fikk fire avslag før skolen ble godkjent i oktober 2009, sa Dyrkorn.

Hun fortalte om mye politisk lobbyvirksomhet for å få dette til og takket Valle kommune for at de hadde tro på prosjektet.

– Jeg håper elevene får et knallbra år der de kan dyrke interessen sin, avsluttet Dyrkorn.

En av elevene er Henrik Haga fra Riska ved Sandnes. Han er 15 år og gleder seg til et år med trialkjøring.

– Jeg ønsket å begynne her fordi det virker som et kjekt år, og jeg har lyst til å satse på trial, sa han etter å ha deltatt i trialoppvisning for de fremmøtte.

Henrik har en kompis som også har begynt på skolen, ellers er de andre medelevene nye for han, og han gledet seg til å bli kjent med dem.

– Jeg tror det blir mye trening dette skoleåret, og det tror jeg blir veldig kjekt. Forhåpentligvis blir det resultater av treninga også, sa en forventningsfull Henrik Haga.

Rektor hadde før den offisielle åpningen truffet ti av elevene, som sov over fra lørdag til søndag (åpningsdagen). – De er flotte ungdommer, hvis resten av elevene er som dem blir dette et fantastisk år, sa Ole Birger Lien.

Etter åpningstaler, snorklipping og fingermat, stor trialoppvisning og konkurranse i motocrossløypa som siste post på programmet.



Elev Henrik Haga i trialoppvisning.

Treningsarenaen ligger vakkert til i Valle kommune.

Siste post på programmet under åpningen av Setesdal folkehøgskole var en konkurranse i motocrossløypa.

Lene Dyrkorn er styreleder og tidligere prosjektleder for Setesdal folkehøgskule.

Ole Birger Lien holder åpningstale.

Snorklipping: Fylkesmann Øystein Djupedal er klar til å foreta den offisielle åpningen av Setesdal folkehøgskule.



Bjørnson og folkehøgskulen

Bjørnsons forhold til folkehøgskulen kan forståast i to ord: samarbeid og konflikt. Knappt nokon utanfor folkehøgskulens eigne folk har stått folkehøgskulen så nær som Bjørnstjerne Bjørnson. Utover i 1860-åra hadde han fleire møte med den danske teologen, presten, historikaren, diktaren og skulemannen J.F.S. Grundtvig, folkehøgskuletankens grunnleggjar.

AV RASMUS STAURI, LEKTOR / FOTOS: NATIONALBIBLIOTEKET



Det fyrste besøket Bjørnson gjorde på ein folkehøgskule, var på Grundtvigs eigen Marielyst i 1867. Det siste var på Gudbrandsdalens folkehøgskule i Kvam i 1907, da han på eit folkemøte snakka om «Kirkefesten i Rom» og «Ungdommens fremtidsoppgaver». I dei fleste åra imellom hadde han god kontakt med folkehøgskulen. I 1870-åra tala han fleire gonger på Sagatun og Vonheim. Sagatun heitte den første norske folkehøgskulen som vart grunnlagt av Herman Anker og Olaus Arvesen på Hamar i 1864. Ved innviinga av Sagatun var det plassert to byster i forsamlingsalen på skulen, ei av Grundtvig og den andre av Bjørnson.

Bjørnsons plass i folkehøgskulen som talar og diktar var viktig særleg i 1860- og 1870-åra, og ikkje minst gjennom

bondeforteljingane vart det skapt eit ideologisk fellesskap til folkehøgskulen med vekt på bondens rolle i nasjonsbygginga. Bjørnson forstod folkehøgskulens rolle som danningsskule der eit optimistisk menneskesyn låg til grunn. Bjørnsons lyrikk er og har vore godt kjent i folkehøgskulen. «Jeg kjører frem gjennom strålefryd», «Og reven lå under birkerot bortved lynget» (Ingrids vise), «Ingerid Sletten av Sillejord og mange andre dikt og songar har hatt ein sentral plass på mange folkehøgskular gjennom åra.

Folkeopplysningstanken i folkehøgskuleideologien var også i pakt med Bjørnsons livsgjerning – å byggje nasjonen politisk, sosialt og kulturelt. I folkehøgskulen skulle heile mennesket bli utvikla, ikkje berre minnet og

forstanden, men også kjenslelivet og fantasien; elevane skulle få noko å tru på og noko å leve for. Å vektleggje det levande ordet var også i pakt med Bjørnsons tankar – møtet mellom elev og lærar, og dette samsvarer med Bjørnsons gåver og aktør som folketal. Men på eitt område kunne ikkje Bjørnson støtte hovudstraumen av folkehøgskulefolket, og det galdt haldninga til landsmålet. Han vart med åra landsmålsmotstandar og den fyrste formannen av Riksmålsforbundet i 1907.

Bjørnstjerne Bjørnson og Christopher Bruun

Bjørnson kjøpte garden Aulestad og flytte dit i 1874. Det var ikkje minst Bruuns folkehøgskule Vonheim i Gausdal som låg bakom valet av dette gardskjøpet. Frå 1875 og utover var Bjørnson på Vonheim som regel kvar onsdag og på måndagsmøta, der han heldt foredrag over ulike emne. Men Bjørnsons forhold til folkehøgskulen og sentrale høgskulemenn vart frå 1880-åra vanskeleg trass i at Bjørnson i mangt delte det verdigrunnlaget folkehøgskulen opphavleg bygde på. Men Bruuns programskrift for den grundtvigianske folkehøgskulen, «Folkelige Grundtanker», frå 1878, vart i mangt til på bakgrunn av Bjørnsons formannstid i Studentersamfunnet vårsemesteret 1870.

Etter kvart kom Bjørnson og Bruun til å vekse frå kvarandre i fleire spørsmål enn målsaka. Synet på kristendomen, på utanrikspolitiske spørsmål og i spørsmålet om republikk eller kongedøme, kom til å gjere forholdet mellom dei to vanskelegare. Hjartevener vart dei aldri, skriv Bruuns svigerson, Klaus Sletten. Til det var dei for ulike av gemytt og legning. Bjørnson var mye av eit stemningsmenneske medan Bruun var ein alvorsmann og i mangt ein religiøs grublar, autoritetsbunden og autoritær. Bjørnson hadde eit lysare temperament, større humør og vidd, ein forkjempar for tankefridom og frisinn. Men det som for alvor skapte ei kløft mellom dei to var Bjørnsons avstand frå den kristne helveteslæra, der fritenkjaren Bjørnson i 1880- og 1890-åra vart tydeleg. Dei kom også til å stå mot kvarandre i unionsspørsmålet, da Bruun vart unionstilhengar.

Andre stridsspørsmål

Men det var også andre spørsmål i tida som kom til å skape konflikt mellom Bjørnson og folkehøgskulen. Sagatunmiljøet skilde seg etter måten frå Vonheim-kretsen ved å vere mindre landsmåls- og pietistisk orientert, og dette fall i Bjørnsons smak. Men synet på dei nasjonale spørsmåla og bondens rolle i samfunnet vart også emne der Bjørnson med åra ikkje kunne følgje sentrale menn i folkehøgskulen. Bjørnson meinte i all hovudsak at husmennene måtte lyftast opp på nivået til den sjølv-eigande bonden. Sentrale krefter i folkehøgskulen talte for nøysemd og eit enklare liv. Bjørnson vart også skeptisk til

det han såg som ei overdriven dyrking av den nasjonale kulturen innanfor folkehøgskulerørsla. Det vart for statisk, for lite utvikling og fornying, for lite syn mot Europa og andre idéstraumar, meinte Bjørnson. Bjørnson endra også synet på kunnskap utover mot hundreårsskiftet. Han meinte at folkehøgskulen hekk for mykje att i ei estetisk og moralsk danning hos mennesket. Danningsfag som historie og diktning var sentrale. Bjørnson vart farga av eit positivistisk vitskapssyn. Han ønskte meir eksakt kunnskap innanfor alle kunnskapsområde, ikkje minst innanfor naturfaga. Der folkehøgskulen var rotfesta og orientert mot det nasjonale og mot idéstraumane i romantikken nyorienterte Bjørnson seg mot realisme i skule- og i samfunnsdebatten.

Sluttord

Bjørnsons forhold til folkehøgskulen kan forståast i to ord: samarbeid og konflikt. Skiljet kom ved slutten av 1870-åra, men det kom aldri til noko brot mellom folkehøgskulen og diktaren og politikaren Bjørnson. Bjørnsons vide horisont mot Europa, dei mange impulsane han tok imot gjennom lengre utanlandsopphald, fargela sjølvstendig synet hans på mange område. Eit nytt samfunn var under utvikling mot slutten av 1800-talet med moderne naturvitskap, moderne teknologi og nye idear på samfunnslivet og samfunnsutviklinga. Bjørnson ville vere ein del av alt dette. Folkehøgskulen stod etter Bjørnsons mening for mykje urørt av det nye. Og Bjørnsons riksmålsengasjement gjorde ikkje forholdet lettare. Men det synest klart i ettertid at Bjørnson aldri gjekk bort frå den positive vurderinga av den krafta og rolla folkehøgskulen hadde. Det kom ikkje minst fram gjennom dei radikale pedagogiske ideane skuleslaget representerte ved trua på enkeltmennesket, og vektlegginga av dei skapande evnene i kvart individ – kor viktig den gode læraren er for ei harmonisk utvikling av eit ungt menneske. Elevane skulle skapast til frie, sjølvstendige, tenkjande menneske, frie for mekanisk pugg og eksamen. I slike spørsmål gjekk Bjørnson og folkehøgskulen hand i hand.





Daglig leder i Norsk Folkehøgskolelag,
Knut Simble. Foto: Øyvind Krabberød

Riktig tilsetning og lønns- plassering for lærere

Sekretariatet i Norsk Folkehøgskolelag får ofte spørsmål fra medlemmer og fra skoleledere om gjeldende lov- og avtaleverk i forbindelse med lønns-
plassering av lærere uten godkjent pedagogisk utdanning, samt hvilke krav som skal stilles for å kunne få fast tilsetning.

AV KNUT SIMBLE, DAGLIG LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Hovedregelen i skoleverket er at det kreves pedagogisk utdanning for å kunne få fast tilsetning, jfr. Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa § 10.-1. Kravet i opplæringsloven er absolutt og det er loven som gir arbeidsgiver hjemmel for å kunne tilsette søkere uten pedagogisk utdanning midlertidig for et år.

I Forskrift til lov om folkehøgskoler § 15 åpnes det imidlertid for at styret ved den enkelte folkehøgskole kan fravike dette kravet slik at «Ved behov kan tilsetning også skje på grunnlag av kvalifikasjonskrav den enkelte skole stiller». Vi oppfatter dette slik at kravet til pedagogisk

utdanning i folkehøgskolen ikke er absolutt og midlertidig tilsetning reguleres av Arbeidsmiljølovens bestemmelser.

NF er av den oppfatning at om styret ved skolen finner å kunne foreta tilsetning uten at søkeren tilfredsstiller kravet i opplæringsloven, men altså finner søkeren kvalifisert, så må vedkommende også få lønn etter utdanning. NF som skal ivareta undervisningspersonalets lønns- og arbeidsvilkår vil undergrave hele kompetanse- lønssystemet om man aksepterer at medlemmer med høyere utdanning lønnes som ufaglærte. Om arbeidsgiver ønsker å inngå avtale med den tilsatte, ved å tilrettelegge

for at vedkommende innen en gitt tid fullfører pedagogisk utdanning, er dette i tråd med NFs ønske om at alt undervisningspersonalet i folkehøgskolen skal ha pedagogisk utdanning, men vi mener altså at dette ikke innvirker på lønnspllasseringen. Dette er også regulert i vedlegg 1 til Overenskomst for Utdanning (HSH) og i vedlegg 6 til Hovedtariffavtalen (KS) hvor det heter: «De som fyller de faglige kravene og har fag som er med i læreplanene for vedkommende skoleslag, ved midlertidig eller fast stilling på vilkår eller vikartjeneste, får minstelønn som om vedkommende hadde fullført sin utdanning i sin helhet.»

Jeg vil også i denne anledning nevne Utdannings- og Forskningsdepartementets (nå Kunnskapsdepartementet) rundskriv F-025-03 som omhandler forskriftsbestemmelser for lærerkompetanse, til grunn- og videregående skoler. I nevnte rundskriv omtales følgende endring i § 14-1 i forskrift til opplæringsloven:

§ 14-1 åpner for at det ved tilsetning i ordinære lærerstillinger i skoleverket også kan vurderes søkere med annen pedagogisk bakgrunn enn den som er beskrevet i tidligere universitets- og høgskoleloven § 54b. Betingelsen er at denne andre pedagogiske bakgrunnen kan sies å tilsvare kravene i tidligere universitets- og høgskoleloven § 54 b. Skoleeier må i slike tilfeller vurdere om en søker både gjennom annen pedagogisk utdanning og praksis har slik tilsvarende bakgrunn. Departementet mener at personer som ikke har alternativ pedagogisk utdanning, men kun pedagogisk praksis, bør kunne vurderes å ha slik tilsvarende pedagogisk kompetanse som nevnt i § 14-1 første ledd, dersom de har minst fem års reell undervisningspraksis og dersom skoleeier samtidig har forsikret seg om at vedkommende har den nødvendige teoretiske pedagogiske innsikten.

Folkehøgskoleorganisasjonene har fått informasjon fra UDF (nå Kunnskapsdepartementet) om at denne forskriftsendringen fra 2003 også skal gjelde ved tilsetninger på folkehøgskoler.

«NF er av den oppfatning at om styret ved skolen finner å kunne foreta tilsetning uten at søkeren tilfredsstiller kravet i opplæringsloven, men altså finner søkeren kvalifisert, så må vedkommende også få lønn etter utdanning»

Astrid Moen, assisterende rektor på Sund folkehøgskole

TEKST OG FOTO: MARTE FOUGNER HJORT

Astrid Moen har jobbet som journalist i tjue år, og i fjor meldte hun overgang til folkehøgskolen.

– For meg er folkehøgskolepedagogikk å undervise hele mennesket. Det er viktig med en fagretning også, men gjennom faget får man inngang til å undervise hele ungdommen. På Sund bruker vi mye tid på demokrati, og få elevene til å skjønne at de har noen valg, men at de må gjøre dem selv.

Dette gjør vi for eksempel gjennom meningsfulle studiereiser. Jeg synes folkehøgskolen bør jobbe mer med studiereisene. U-landselvene våre reiser og bor hos vanlige folk over en lengre periode, og da tror jeg de får et annet syn på verden.



LÆRERUNDERSØKELSE UTFØRT AV INSTITUTT FOR LÆRERUTDANNING OG SKOLEUTVIKLING VED UNIVERSITETET I OSLO

Hva forklarer folkehøgskolelæreres «korpsånd»?

Målstyring, resultatkontroll og ansvarliggjøring brer om seg i dagens utdanningspolitiske landskap. I dette perspektivet befinner folkehøgskolene seg i et frirom.

AV KNUT-ANDREAS CHRISTOPHERSEN, EYVIND ELSTAD OG ARE TURMO

Ettersom folkehøgskolene er en eksamensfri skole, er det rett og slett ikke mulig å kontrollere læringsresultater på tilsvarende vis som resultatkontroll utøves i andre utdanningstyper uten å endre skoleslagets egenart. Derfor er det viktig for folkehøgskolene at lærerne har et sterkt engasjement for de kjerneverdier folkehøgskolene bygger på og viser en «korpsånd» i sin læreratferd (heretter forkortet til «korpsånd»). I denne studien utforskes de empiriske sammenhenger mellom lærernes «korpsånd» og faktorer som kan tenkes å influere lærernes «korpsånd».

Introduksjon

I løpet av det siste tiåret har styringen av utdanningssektoren i Norge endret seg i betydelig grad. Reformbølgen kjent som New Public Management har skyllet inn over norsk utdanning. Et resultatorientert styringssystem er blitt implementert nokså sent i Norge sammenliknet med land det er naturlig å sammenlikne seg med, riktignok på unike måter for Norges vedkommende. Folkehøgskolene berøres av denne styringsformen gjennom de statlige finansieringsformene, men befinner seg i et fri-rom når det gjelder resultat-

kontroll. Folkehøgskolene lever således et stille liv i forhold til den sterke styringsiver norske myndigheter har overfor institusjonene i utdanningssektoren. Men folkehøgskolene er likevel ikke uberørt av den endring som har skjedd i utdanningspolitikken i Norge i løpet av det siste tiåret.

Det er etablert en ny utdanningsdiskurs i Norge for å vurdere skoler og høyere utdanning etter tusenårskiftet som kan ha betydning for folkehøgskolelærere. Denne nye utdanningsdiskursen, som vektlegger «læringsutbytte», «trykk i opplæringen», gjennomstrømning og effektivitet, kan settes i sammenheng med internasjonale trender.

Sammenliknet med grunnskolen og videregående skoler har folkehøgskolene en forholdsvis fri og uavhengig plass i det norske utdannings-systemet i forhold til disse nye formene for kontroll. Folkehøgskolen er en eksamensfri skole og uten statlig fastsatte læreplaner. Med dette utgangspunktet er det vanskelig å utøve resultatsammenlikning og annen kontroll på tilsvarende måte som grunnskoler, videregående skoler, universiteter og høyskoler blir kontrollert, men folkehøgskolenes eiere og nasjonale myndigheter kan

utøve kontroll over folkehøgskolenes virksomhet, for eksempel via folkehøgskolenes selvevalueringsrapporter

Folkehøgskolelærernes arbeidssituasjon

Folkehøgskolene er et tradisjonsrikt skoleslag, men det finnes likevel forholdsvis lite forskning om norske folkehøgskoler virksomhet, og vi har derfor begrenset viten om folkehøgskolelærere. Hensikten med denne studien er å utforske faktorer som kan virke inn på det vi her kaller «korpsånd» blant norske folkehøgskolelærere. Ettersom folkehøgskoler skiller seg på vesentlige punkter fra særtrekkene ved høyere utdanning og videregående skole, er det en forskningsmessig utfordring å bidra med ny kunnskap om hva som influerer deres «korpsånd». Folkehøgskolens kjerneverdier står i spenningsforhold til de seneste årenes vektlegging av tester, læringstrykk og tydelig lærerrolle. Folkehøgskolenes særtrekk framstår derfor som en motstrøm til hovedtendenser i utdannings-systemenes utvikling.

Folkehøgskolelærernes arbeidssituasjon skiller seg på flere måter fra andre læreres situasjon. Folkehøgskolelærere bestemmer selv sitt pensum (ofte i samspill med elevene).

Skolen bestemmer linjer, fellesfag og valgfag, mens lærerne fyller dem med innhold. Konsekvensen er en stor variasjon i fag. Når det gjelder styring av opplæringens innhold og kontroll av læringsresultat, har folkehøgskolelærerne en langt mer autonom rolle som yrkesutøvere enn lærere i grunnskolen, videregående opplæring og høyere utdanning. Likevel influerer den gjeldende utdanningsdiskursen måten folkehøgskolelærerne tenker og snakker om lærerjobben. For eksempel var begreper som læringsutbytte og gjennomstrømning fraværende i den interne kommunikasjonen i folkehøgskoler for om lag ti år siden. I dag brukes slike begreper også i folkehøgskolemiljøene.

Folkehøgskolelærere har gjerne 30 prosent eller mer av sitt arbeid knyttet til sosiale oppgaver blant elevene. Det innebærer at internativet, matsalen, skoleturene og kveldssamlingene er læringsarenaer der lærerne utøver påvirkning. Dette utvidete undervisningsbegrepet innebærer at det er vanskelig å skille skarpt mellom undervisningstid og tidspunkter mellom undervisningsøkter. Folkehøgskolelærere har et fortettet arbeidsår med 33 skoleuker der en vanlig arbeidsuke er mellom 50 og 55 timer, ikke 37,5 timer som ellers er vanlig i arbeidslivet for øvrig.

I folkehøgskolemiljøer heter det at lærerne underviser i fag og med fag. Dette skal bygge opp under visjonen om å utvikle «selvstendig tenkende og handlende samfunnsborgere med fri anledning til utvikling av alle sine medfødte evner» (Torjusson 1977:11). Det er nærliggende å tro at folkehøgskolelærere har noe av sin jobbidentitet knyttet til de fagfelt undervisningen dreier seg om. Ettersom skolene er små, arbeider folkehøgskolelærere som oftest alene i linjefagene på skolen. Det kan bety at sosiale normer som gjerne utvikles blant kollegaer som arbeider med samme arbeidsoppgaver, kan ha

mindre betydning for folkehøgskolelærere ettersom lærernes fagkolleger som regel bare fins på andre skoler. Mange folkehøgskoler er forholdsvis små skoler, og dermed er lærernes arbeidsinnsats og dyktighet gjennomskinnelige for skolens innsidere. På den annen side har ikke folkehøgskolenes ledere samme typen ledelsesverktøy og ytre resultatkrav som rektorer i grunnskolen og videregående skole har (i form av nasjonale prøver, eksamen etc.). Tydelig ledelse, læringstrykk og prestasjonsforbedring er begreper som står i spenningsforhold til kjerneverdiene som skolene bygger på. Folkehøgskoler er derfor annerledesskoler. Lærere som har innstilling om å yte godt i arbeidet, er en meget viktig ressurs for folkehøgskoler. Dette fenomenet kalles i denne artikkelen «korpsånd» (eller på engelsk: «organizational citizenship behaviour»). Det er derfor interessant å utforske hvilke faktorer som kan ha innvirkning på lærernes «korpsånd». Vi avgrenser oss her til leder-lærer-interaksjon, og vi konsentrerer oss om to typer ledelse: den ene typen vektlegger de gode relasjonene mellom skoleleder og lærere, her kalt rektor-lærer-relasjonen. Den andre typen kalles i vår tid 'tydelig ledelse', altså klargjørende kommunikasjon om hva som er skolens mål, hva skolen forventer av lærerne etc. Videre regner vi med at samfunnets anerkjennelse av lærere kan virke inn på hva som gir energi til å yte godt i arbeidet som lærer.

Nesten all atferd kan forstås som et slags bytte mellom parter. Vi tar her for oss to typer byttebegreper: lærernes oppfattelse av økonomisk bytte og sosialt bytte. Det økonomiske byttet innebærer at skolen gir læreren jobb og arbeidsoppgaver, læreren yter innsats og får lønn (og evt. positive opplevelser) tilbake. Lærerinnstillingen som korresponderer med et økonomisk bytteperspektiv, vil være at «jeg gjør bare en innsats etter det jeg får betalt for» og ikke noe ut over

dette. En sterk skåre på økonomisk bytte vil samsvare med en avmålt innstilling til jobbytelsen. Det sosiale byttet omfatter imidlertid gjensidige forpliktelser mellom skolen og arbeidstaker som går ut over det umiddelbare byttet: arbeid mot lønn. Forpliktelsene har her sin basis i gjensidig tillit og sosioemosjonelle aspekter knyttet til byttet mellom jobbinnsats og arbeidsgivers ytelser. Hypotesen vår er at en slik innstilling vil ha positive assosiasjoner med det å hjelpe kollegaer, stå på for at skolens skal bli best mulig, bry seg om at skolen skal fungere godt etc.

Hvordan vi ter oss som arbeidstakere, avhenger av mange faktorer, blant annet arbeidsgivers politikk når det gjelder personalforvaltning. For de av oss som tror på god personalforvaltnings betydning, er det gledelig at dagens skolemyndigheter vet å verdsette de menneskelige faktorenes betydning for å utvikle den gode skole: «Kjernen i enhver skoleutvikling er den menneskelige faktor. Denne faktoren i norsk skole er ikke satt høyt nok i en tid med hovedfokus på læreplaner og nasjonale prøver. Den trenden må snus» (forhenværende statsråd Solhjells tale under åpningen av SkoleForum 2009).

Undersøkelsen

Vi baserer oss på en spørreskjemaundersøkelse blant folkehøgskolelærere. Samtlige folkehøgskoler ble invitert til å være med. Lærerne besvarte et elektronisk spørreskjema ved å krysse av på en sjupunkts svars skala mellom kategoriene «Svært uenig» og «Svært enig», der svaralternativet fire representerer et nøytralt midtpunkt. Den totale svarprosenten ble beregnet til å være 56 prosent. Indikatorene ble målt ved grupper av enkeltpørsmål. Analysene viser at påliteligheten til målingene gjennomgående er høy (målt som indre konsistens).

Analysér

Vi har laget en såkalt strukturmodell for hvordan ulike variabler påvirker læreres «korpsånd». Analysene viser at variablene i modellen til sammen forklarer 25 prosent av variasjonen i læreres «korpsånd». I det følgende oppsummerer vi hovedtrekkene i modellen. Modellen er detaljert presentert i Christophersen, Elstad & Turmo, 2010.

Analysene viser at det er en forholdsvis sterk relasjon mellom rektor-lærer-relasjonen og tydelig ledelse. Med andre ord synes disse fenomenene i stor grad å opptre samtidig. Tydelig ledelse ser imidlertid ikke ut til å påvirke læreres sosiale bytte-innstilling og «korpsånd». Det er en negativ sammenheng mellom tydelig ledelse og læreres økonomiske bytte-innstilling. Positive relasjoner mellom rektor og lærere har videre en relativt sterk direkte og positiv effekt på lærernes sosiale bytte-innstilling, men en negativ effekt på læreres økonomiske bytte-innstilling. Med andre ord synes læreres økonomiske bytte-innstilling å være sterkere der relasjonene mellom rektor og lærere ikke er så gode. Videre viser analysene at læreres forpliktelse til å gjøre en god jobb synes å påvirke lærernes «korpsånd» (i faktisk atferd) positivt, mens det er en negativ relasjon for læreres økonomiske bytte-innstilling.

Våre funn viser at relasjonen mellom forpliktelse og «korpsånd» er ganske sterk. Relasjonene mellom tillit mellom leder og lærer og «korpsånd», samt mellom tillit og forpliktelse, er meget sterke. En mulig tolkning kan være at for kvalitetsforbedringer best kan skje ved å satse på å styrke de menneskelige relasjonene mellom leder og lærere. Dette er den viktigste implikasjonen for praksis i denne undersøkelsen. Våre funn viser videre at økonomisk bytte ikke er relatert til «korpsånd» og at tydelig ledelse ikke ser ut til å influere «korpsånd». Det er et interessant funn ettersom det kan indikere at incentiver via kommando og økonomisk

«Folkehøgskolene berøres av denne styringsformen gjennom de statlige finansieringsformene, men befinner seg i et frirom når det gjelder resultatkontroll»

belønning ikke virker inn på læreres «korpsånd». Videre viser vår studie at folkehøgskolelærere kan karakteriseres ved høye verdier på sosialt bytte og lave verdier på økonomisk bytte. Dette kan forstås som et kvalitetskriterium: lærernes oppfattelse av bytte med sin arbeidsgiver influeres av lærernes følelse av noe mer enn privatøkonomisk kalkyle. Et ytterligere funn er at oppfattet anerkjennelse fra samfunnet ikke ser ut til å ha betydning verken for forpliktelse eller oppfattelsen av bytte.

Konklusjoner

En studie basert på spørreskjema utfylt av lærere har en rekke svakheter, blant annet selvrapporterte opplysninger (og ikke uavhengige observasjoner), et øyeblikksbilde av hvordan lærere vurderer en rekke spørsmål (og ikke data målt over tid), data fra en kommune osv. Til tross for disse begrensingene mener vi at studien har praktiske implikasjoner. For tiden legges det vekt på å bygge ut kvalitetssikringssystemer som i noen grad ansvarliggjør skolens aktører.

Denne studien gir en påminner om hvor betydningsfull relasjonsbygging er for å virkeliggjøre visjonen om den gode skole. Det er de positive relasjonene mellom rektor og lærere som er assosiert (via sosialt bytte) med

læreres «korpsånd» i denne studien. Dette understreker (i likhet med annen forskning, for eksempel Bryk & Schneider 2002) betydningen av høy relasjonell tillit mellom skolens aktører. Når vi konkluderer med at tydelig ledelse ikke ser ut til å virke gunstig for folkehøgskolelærernes «korpsånd», må det understrekes at former for lederskap og styring som ellers vokser fram i store deler av utdanningssystemene i mange land, har forholdsvis svake tradisjoner i folkehøgskoler. Tilhengere av disse nye styringsformene vil kunne hevde at det er nettopp styring og ledelse via målsettinger og kontroller som mangler innenfor folkehøgskolene. Dette spørsmålet avhenger av øynene som ser. En skoselger som kommer til en afrikansk landsby der ingen bruker sko, vil kunne konstatere at et marked for sko ikke finnes. En annen skoselger vil derimot kunne konkludere med at markedet for sko er enormt ettersom ingen bruker sko.

Problemet med folkehøgskoler og disse nevnte ideer om styringsformer er at målstyring og resultatkontroll vil bryte med kjerneideene som folkehøgskolen er tuftet på. På den annen side ser folkehøgskoler i Finland og delvis Sverige ut til å tilpasse seg visse nyere former for styring. Svaret på dette dilemmaet er ikke opplagt. Vi trenger utvilsomt mer forskning for å forstå de underliggende mekanismene som kan forklare sammenhenger, men våre analyser har vist at en betydelig andel av variasjonen i læreres «korpsånd» kan forklares av sentrale begreper hentet fra sosiale bytteteorier. Dersom vi tror på at den gode skole avhenger av lærere som yter en høy innsats på skole, må konklusjonen bli: Å satse på å kultivere positive menneskelige relasjoner innad i skolens organisasjon bør være en farbar vei for forbedringsarbeidet. Analysene er omtalt i større detalj i en artikkel som er blitt sendt til et internasjonalt tidsskift (Christophersen, Elstad & Turmo 2010).

Referanser

Akerlie, O. (2001). *Frilynt folkehøgskole 1864–2001*. Oslo: Norsk Folkehøgskolelag.
Bryk, A. S. & Schneider, B. (2002). *Trust in Schools. A Core Resource for Improvement*. Russell Sage Foundation.
Christophersen, K. A., Elstad, E. & Turmo, A. (2010). Exploring Antecedents of Organizational Citizenship Behaviour among Teachers at Norwegian Folk High Schools. *Manuskript*

Om forfatterne:

Knut-Andreas Christophersen er cand. polit. og bedriftsøkonom, og ansatt som universitetslektor ved Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Han underviser og veileder i forskningsmetoder, dataanalyse og statistikk.

Eyvind Elstad er dr.polit. og professor ved Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS), Universitetet i Oslo. Elstad forsker bl.a. på hvordan skolesektoren håndterer sine menneskeressurser, hvordan kvalitetsvurderingssystemer kan innrettes for å mobilisere skolene, samt empiriske sammenhenger mellom undervisning og læring.

Are Turmo er dr.scient. og seniorforsker ved Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS), Universitetet i Oslo. Turmo forsker bl.a. på skoleelevers læringsutbytte, spesielt i fagene matematikk og naturfag.

HVEM: Alle folkehøgskolelærere i Norge ble via e-post oppfordret til å delta i undersøkelsen ved Universitetet i Oslo. Om lag halvparten svarte.

HVA: Undersøkelsen handler om hva som virker inn på folkehøgskolelærernes korpsånd

HVOR: Undersøkelsen undersøker norske forhold.



Pinlige partydronninger

Jeg satt i sofaen med fjernkontrollen i hånda en kveld, og stoppet innom programmet «Partydronninger». Et fascinerende konsept for et tv-program i 2010, avleggs som det er i både form og innhold. Kort fortalt handler det om en gjeng unge jenter, som frem til nå, har levd ville liv med mye fest, bråk og moro. De blir samlet på et herskabelig gods i England, og i løpet av noen uker skal de forvandles fra «ladettes» til «ladies». Det er gråt, latter, kjeft og utskjelling, alt som hører med i et reality-tv-konsept. Jentene får beskjed av programlederne – som er selve erkebildet av snerpete, humørløse britiske overklassekvinner-, om at de er for mye, og at om de bare demper seg på alle livets områder, kommer de til å bli godt gift og de vil leve lenge i landet. Gråtende bekjenner jentene at de er ferdig med sine gamle liv, og ber desperat om «vær så snill, gjør meg til en lady».

Fascinert ble jeg sittende og se på dette merkelige programmet. Og jeg tok meg i å tenke at dette er jo akkurat det motsatte av hva man lærer på en folkehøgskole. Ikke at man får innføring i festingens kunst på en folkehøyskole (i hvert fall ikke av lærerne), men et år på folkehøyskole handler jo nettopp om, blant mange andre ting, å være litt mye, å lære seg og «bråke», å synes, å bli fornøyd med seg selv, å øve seg på å bli «hel ved».

Og med all den tiden man har til rådighet på en folkehøgskole har man de beste forutsetninger til å lære å synes. Når jeg ser på bilder fra mitt eget år på Buskerud folkehøgskole i 1995/96, ser jeg hvor forskjellige vi så ut på slutten av skoleåret i forhold til i starten. Og det er ikke så rart, når man har ni måneder til å drive selvutvikling på. Ni måneder med god tid til å skifte hårsveis, skape vennskap, bryte dem, og så starte noen helt nye. Til å lese de bøkene man vil, når man vil. Selv leste jeg blant annet «Prozac Nation» det året jeg gikk på folkehøyskole. Elizabeth Wurtzels selvbiografiske og kaotiske fortelling handler også om en jente som er for mye og for høylytt, eller i hvert fall får beskjed om det, ganske ofte.

For et år siden ble jeg mamma for første gang, det var i hvert fall en høylytt og kaotisk opplevelse. I svangerskapet hadde jeg ni måneder til å ommøblere barnerommet, lese meg opp på spedbarnslitteratur, skifte hårsveis, og skape nye vennskap med andre blivende mammaer. I det året som er gått etter at datteren min kom til verden, har jeg ikke hatt tid til noe som helst, men så meningsfull tida har vært! Og, så glad jeg skal bli hvis hun begynner på folkehøgskole om atten år. Når den tid kommer håper jeg hun, helt på egen hånd, har blitt en god blanding av en «ladette» og en «lady», og bråker som bare dét.

MARTE FOUGNER HJORT

Limbo 2010

Den nye norske filmen Limbo er sterk, vellaget og viktig. Sentrale problemstillinger fra bistandshistorien gis en kunstnerisk overbevisende behandling.

AV MORTEN ERIKSEN, REKTOR PÅ BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE/ TIDLIGERE BISTANDSARBEIDER

Uklare motiver og kryssende interesser hentes fram og utvikles på en engasjerende og provoserende måte. Det er bra. Problemet er imidlertid at valget av historisk kontekst kan bidra til at problemene filmen reiser gjøres uaktuelle og tilbakelagte. Det er mange som liker å tro at vi har kommet videre nå, både når det gjelder hva bistanden gjør med bistandsarbeiderne, og med dem som utsettes for den.

Men har vi det? La oss bevege oss fra Trinidad på 1970-tallet til Tanzania 2010. Der bor vi bistandsarbeidere på «The Peninsula» i Dar es Salaam. Vi leier ut våre hus i Oslo og omegn for kr 15 000 pr mnd, og leier tilsvarende bolig for opp mot det dobbelte, dvs 28–30 000 pr mnd. (subsidiert av bistandsmidler). Vi har medlemskap i «Yacht-klubben» for familien som koster rundt et par årslønner for en lokal lærer, og vi kan glede oss over byens beste strand med krystallklart badevann og hvit sand. Om kvelden nyter vi vår Gin og Tonic i sjøkanten på shopping- og restaurantkomplekset Slipway mens rød sol går ned over det afrikanske fastlandet i vest. Så unner vi oss en bedre middag på restauranten der eller rusler hjem med billig mat, vin og sprit i bagasjen, som vi tilbereder selv – eller har tjenerskap med relativt god lokal lønn til å tilberede og rydde vekk for oss.

Dilemma

Bistandsarbeid anno 2010 er ikke veldig forskjellig fra bildet Limbo gir av Trinidad på 1970-tallet. Fortsatt de mange dilemmaer, både på det

personlige og private plan, men etter hvert mer eksplisitt på det sosialpolitiske plan. For nå har bistandsorganisasjonene faktisk blitt opptatt av sosialpolitikk og ikke minst av næringslivets samfunnsansvar. Det vil si hvilke sosiale og miljømessige konsekvenser multinasjonale selskapers operasjoner har når de opererer i såkalt fattige land med svake lover og kontrollmekanismer. Organisasjonene har gått i front for å kreve internasjonale standarder og reguleringer som sikrer arbeidere også i fattige land rimelige lønns- og arbeidsforhold, samt minimalisering av sosiale og miljømessige ødeleggelser.

Limbo 2010 handler derfor om hvordan bistandsorganisasjonene forstår seg selv som sosiale og miljømessige aktører i landene de arbeider. Eller ikke gjør det. Det er interessant, men også tankevekkende, at organisasjonene så langt har vist liten vilje og evne til å reise disse spørsmålene i egne rekker. Hva gjør det med et samfunn at de som kommer til landet for «å hjelpe» nesten uten unntak glir rett inn i overklassen, med de største husene, bilene, kontorene, høyeste lønningene etc? Og kanskje mer utfordrende: At de taper landene for sårt tiltrengt utdannet arbeidskraft innen forvaltning, skole og helsevesen. Min erfaring er at den nasjonale «brain-drain», drevet fram av bistandsaktørene, er en større trussel mot sosial og økonomisk vekst enn den internasjonale braindrain.

Få idealister

For å bli helt konkret: Hvordan kan bistandsorganisasjonene forsvare at de betaler lokalt ansatte fem til femti ganger det de ville hatt i ordinære stillinger i landet? F.eks en lærer i Tanzania, som kan tjene fra ca 100 \$ pr mnd. Hvordan kan vi forvente at denne læreren blir i skolen hvis vedkommende kan tjene 500–5000 \$ pr mnd i en bistandsorganisasjon? Og som ved å bli nasjonal direktør i en internasjonal bistandsorganisasjon kan tjene en halv million norske kroner i året – skattefritt? Hvem vil da bli i skolen, kjempe for alles lønns- og arbeidsforhold, når man ved å være smart, veltilpasset og ved å hevde de rette meninger om HIV/AIDS, miljø etc kan tjene nok til å finansiere ikke bare den nære slekts framtid, men også hele klanen og landsbyen?

Min hovedfrustrasjon etter ti år i bistandsbransjen er at jeg kan peke på svært få «idealister», svært lite selvoppofrende, nøkternt og altruistisk engasjement for andres ve og vel. Selvfølgelig er retorikken der, og det er mange gode intensjoner. Men når det kommer til konkret handling har jeg opplevd lite

Et tankeeksperiment

Et tankeeksperiment fra Norge anno 1885. En britisk ingeniør skriver brev hjem om nordmennenes tilstand. «De er fattige, møkkete, late, forfyllede. Penger hjelper det ikke å gi dem, de drikker det opp og produserer enda flere unger». Kjent for alle som har vært innom utviklingsteori. Og norsk sosialhistorie.



Line Verndal og Lena Endre har hovedroller i filmen Limbo. Foto: Filmweb

Tenk så at mormonerne leste dette. Og rike velgjørere både i USA og Europa. Tenk om donorene hadde oppdaget oss og satt inn hjelpetiltak. På bred basis, med penger, personell og planer, store og velmente planer om hvordan alt kunne utvikles og løses.

La oss følge mormonertanken. La oss tenke oss at Mormonerne kom til landet, med sine små skilt, sine slips og solide pengebøker. De leide hele Bygdøy og halve Holmenkollåsen. Så tilbød de oss som var lærere, sykepleiere og byråkrater nye jobber i viktige tiltak: Bedre skoler, bedre sykehus, bedre organisasjoner enn dem vi jobbet i. Og med fem til femti ganger mer lønn. Men uten krav om å tro på samme Mormonergud, bare en henstilling om at vi gjerne måtte bruke skilt og slips.

Jeg tror det ville blitt mange av oss som så mulighetene. Og som valgte dem. Vi hadde tross alt barn, gamle foreldre, renter og avdrag å betale. Spørsmålet man må stille er hvor mye utvikling det ville blitt. Hvor mye interessekamp, «klassekamp» og solidarisk kamp for å endre grunnleggende maktforhold, for demokratisering av arbeidsliv og politikk, kvinneverettigheter, barneverettigheter, homorettigheter etc. Og likelønns-kamp. Hvem ville gått foran og streiket for rettferdig lønn, lik lønn for likt arbeid etc. Ville vi ikke nettopp blitt motstandere av en slik utvikling? Den ville ha rammet oss og våre privilegier, tatt fra oss høy lønn og vår subsidierte bolig på Bygdøy.

Vi ville nok heller ha kjempet for fortsatt Limbo. I 1885 såvel som i 2010.

Fortsett debatten på www.frilyntfolkehogskole.no

RETNING

I jubileumsomtalen av Olav Klonteig i «Folkehøgskolen» 4/2010, kom eg til å gi boka hans frå 2005 tittelen «Folkehøgskolen i medspel og medvind». Det hadde jo vore flott om skoleslaget vårt bare hadde opplevde dette, men tittelen på boka er som mange vil veta «Folkehøgskolen i medspel og motspel». Ikkje mindre leseverdig av den grunnen.

DAG WOLLEBÆK

Limbo åpnet filmfestivalen i Haugesund, til applaus fra både publikum og presse. I rollene møter vi bl.a. Line Verndal, Henrik Rafaelsen, svenske Lena Endre og australske Bryan Brown.

Sonia reiser med barna fra Norge til Trinidad, hvor ektemannen Jo er utstasjonert i oljebransjen. Overgangen fra en norsk 70-tallshverdag, til et liv som oljehustru på en tropisk øy i Karibia er både spennende og uvant. Men når Sonia oppdager at Jo har vært utro, prøver hun først å holde fasaden. Med et vaklende ekteskap, uten noen å vende seg til, mestrer hun ikke lenger hverdagen.



Limbo er en film om kjærlighet, fristelser og svik i et land langt hjemmefra – en «coming of age» historie for voksne.

Maria Sodahl fikk prisen for beste regi med Limbo ved den anerkjente filmfestivalen i Montreal i september 2010.

Kilde: Filmweb

NTNU-RAPPORTEN:

Far verden, farvel?

Nylig ble rapporten om hva elever mener er viktigste utbytte av et år på folkehøgskole presentert. Ikke overraskende er konklusjonen at «personlig modning, utvikling av selvverd og mestringsforventning, sosial læring og i noen grad forberedelse til utdanning framheves som det viktigste utbyttet av et år i skolen».

AV MORTEN ERIKSEN, BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

Graden av utbytte varierer fra skole til skole og elev til elev, men bildet er relativt klart, og de fleste synes å ha opplevd et godt og viktig år. Dette er ikke oppsiktsvekkende for de som kjenner skolene og har møtt elever. Men det er godt at dette nå er dokumentert.

Det som imidlertid er urovekkende er en del premisser og kortslutninger fra forskergruppen som har utført oppdraget. Urovekkende er det også at skolene ser ut til å leve isolerte liv med fokus på seg selv og sine egne indre utfordringer, uten et sterkt og dypt engasjement i verden der ute, dvs uten å gå «inn i sin tid», på tross av mange prosjekt, reiser og pedagogikk for de rike.

Det er også overraskende hvordan forfatterne gjør rede for begrepet frilynt, dvs det begrepet drøyt halvparten av landets folkehøgskoler bruker for å karakterisere sin egenart og sitt program: «Begrepet frilynt er en betegnelse innenfor folkehøgskolen og den grundtvigianske tradisjonen og henspiller på at unge mennesker vil få en mulighet til selv å danne seg en oppfatning». Dette er en feilaktig og misvisende definisjon, historisk og slik vi forstår oss idag. Man forventer at en forskningsrapport gjør grundig og relevant rede for et kjernebegrep for forståelsen av folkehøgskolen – historisk og i samtiden. Dette kunne nettopp vært

en nyttig og lærerik øvelse i seg selv, som del av kartleggingen.

Faglig læring, sosialt engasjement og demokratisk deltakelse utgjør de mest framtreddende beskrivelsene av folkehøgskolene blant respondene. Folkehøgskolen beskrives som en viktig arena både faglig, sosialt og med tanke på demokratisk deltakelse, og studien viser at disse tre aspektene henger nøye sammen. Dette er også tre aspekter som alle er sentrale for å legge til rette for danning, slik de innledende kapitlene i rapporten gjør rede for.

Det er imidlertid uklart hvordan rapportskriverne vurderer nytteperspektivet på kunnskap og danning. På den ene siden kritiseres et instrumentalistisk syn hvor kunnskap bare blir verdifull i den grad den er nyttig. På den andre siden beskrives at det var nettopp folkehøgskolens historiske prosjekt å være til nytte, dvs at den hadde en instrumentell funksjon i forhold til elevenes livskompetanse og dugelighet, og hvor kunnskap, dialog og livsopplysning var ment å skulle bidra til at fattige bondegutter fikk livsmot og tro på egne muligheter, jfr også det rapporten skriver om kompetanse og Grundtvigs syn på refleksjon og «vekselvirkning».

Interessant blir det når forfatterne trekker inn begrepet sosial kapital som kriterium for verdien av folke-

høgskoleåret. Nettverk og relasjoner blir stadig viktigere, og elever bygger nære og sterke relasjoner til eget kull. Men de bygger også elektroniske nettverk gjennom sosiale medier til tidligere kull, og til hele folkehøgskolen som bevegelse om de ønsker det, og denne sosiale kapitalen kan vise seg å bli gullkantet investering.

Problematisk er imidlertid forskernes forståelse av læringskategorien «sosialt engasjement». Følgende sitat uttrykker et alt for innadvendt syn på sosialt engasjement: «... omsorg for hverandre, mulighet for å bo sammen på internat, mulighet for samtale om verdier, eksistensielle spørsmål, elevene ikke redde for å diskutere og forsvare meninger.»

Sosialt engasjement er noe langt mer, noe omfattende og politisk, evt alturistisk: Det handler om vårt forhold til både den nære omgangskrets, men i enda større grad om et engasjement ut over det nære, dvs for mennesker som faller utenfor samfunnet nasjonalt og globalt, som sliter med ulike lidelser og problemer. Ikke minst er den globale kampen mot fattigdom, for miljøet og mot klimatrusselen helt vesentlige uttrykk for sosialt engasjement. Dette perspektivet savnes i rapporten.

Et neste skritt for Folkehøgskolerådet kan derfor være å se på folkehøgskolenes pedagogiske metoder, faglige innhold, holdninger

og handlinger i et samfunnsperspektiv. I hvilken grad og på hvilken måte settes globale og nasjonale utfordringer på dagsorden slik at elevene ser seg selv som mulige endringsagenter og ansvarlige aktører for å skape en felles framtid for alle på kloden? Hvordan tar skolene opp klimakrise, fattigdom, migrasjon og kulturell kompleksitet, terrorisme og fundamentalisme – slik at unge får livsmot, vilje og kraft til å engasjere seg? Hvordan stimuleres kreativitet til kamp for bærekraftige løsninger og til innovasjon og nyskaping for en ikke-fossil framtid?

Vi lever i en tid med store, sterke og truende spørsmål og konflikter som hver dag fyller alle medier, og som vi enkelt henter opp fra alle verdens hjørner i samme sekund som vi ønsker tilgang. Dette kan føre til lammelse, eskapisme og sjølopptatthet. Men det kan også føre til en ny vår, hvor de store spørsmål igjen settes på dagsorden. Og hvor dette gjøres på en måte som ivaretar, dyrker og styrker unge menneskers evne til selv å løse framtidens problemer.

«Urovekkende er det også at skolene ser ut til å leve isolerte liv med fokus på seg selv og sine egne indre utfordringer»

Fortsett debatten på www.frilyntfolkehogskole.no

INNLEGG – NTNU-RAPPORTEN:

...som en sang i sinnet

NTNU samfunnsforskning har levert forskningsrapporten, som en sang i sinnet – som et eneste sollyst minne, et til dels imponerende forskningsarbeid om norske folkehøgskoleelevers utbytte av sitt gyldne år. Enda bedre ville rapporten vært om de virkelig hadde gått i dybden på temaet – gjennomstrømming.

AV SIGURD OHREM

Dette er ikke tid og sted for en bred presentasjon av rapporten, en større artikkel med gjennomgang av de viktigste funnene er under utforming, og vil komme ut i forbindelse med boken om folkehøgskolens sosiale pedagogikk, våren 2011.

I denne artikkelen vil jeg kun fokusere på det eneste hovedspørsmålet i rapporten hvor det ikke kan registreres noen positiv sammenheng med det å gå et år på folkehøgskole: det dreier seg om *gjennomstrømming*.

Hva betyr et år på folkehøgskole for besluttomheten når det gjelder valg av høyere studier? Bruker ex-folkehøgskoleleven mindre tid enn gjennomsnittet på å gjennomføre et høyskole- eller universitetsstudium?

En viktig motivasjon for at forskningsprosjektet ved NTNU i det hele tatt kom i stand var visstnok at en sammenheng av denne typen var påvist i vårt naboland Danmark. Her ble det ansett som instrumentelt å kunne bruke et slikt funn til å argumentere for folkehøgskolens nytte og fortsatte eksistens. Dette kunne selvsagt være interessant i den norske konteksten også, selv om det neppe er et allment akseptert hovedmål for folkehøgskolen at den skal bidra til økt gjennomstrømming. I høyere utdanning. At Folkehøg-

skolerådet da også, når oppdraget ble presentert for norske forskermiljøer, valgte å fokusere sterkere på kvalitative effekter av folkehøgskoleåret, ga et klart uttrykk for en mer nyansert forståelse av folkehøgskolens formål og effekter, i den hjemlige andedam.

Likevel skal jeg ikke, i denne artikkelen, gå grundig inn på størrelser som *personlig modning, økt selvverd og mestringsforventning, samt styrking av den sosiale læringen*. Dette er kvaliteter som alle har det felles at de er viktige effekter av et år på folkehøgskole. Jeg vil likevel allerede framsette den hypotesen at slike kvalitative forhold også i neste omgang vil virke inn på besluttomhet og videre valg. Men først vil jeg være djevelens advokat og forsterke betydningen av *effekten økt gjennomstrømming*, samtidig som jeg reflekterer videre på hva temaet gjennomstrømming egentlig burde handle om. Til slutt vil jeg fabulere litt om hvilken rolle det kunne ha spilt i en litt annerledes, og kanskje framtidig, undersøkelse.

Resultatene

Undersøkelsen gir altså ikke hold for å hevde at folkehøgskolelever er mer beslutsomme enn andre ungdommer i samme aldersgruppe, etter å ha gjennomført sitt gyldne år. Men hva med et slikt årskulls startgrunnlag,

hvordan står det til *før* folkehøgskole-året begynner? Hvem har sagt at ikke disse ungdomsgruppene skiller seg fra hverandre allerede i utgangspunktet, før folkehøgskole-erfaringene kommer inn, og ingen ting forblir ved det samme. Mange argumenter taler for at slike forskjeller er der, og de fleste av dem er knyttet til selve motivasjons grunnlaget for å søke seg til folkehøgskolen.

Elever i folkehøgskolen har, viser undersøkelsen, foreldre med et noe høyere utdanningsnivå enn gjennomsnittet. Dette gjelder for både kort og lang høyere utdanning, og slik er det også i Danmark. Hvis barna videreførte foreldrenes valg, skulle vi isolert sett forvente oss at tidligere folkehøgskoleelever ville være *mer beslutt-somme* enn andre når det gjaldt sine utdanningsvalg etter videregående. Slik er det altså ikke. Men forklaringen på dette er trolig å finne i svaret på spørsmålet: Hvorfor velger man overhodet å søke seg til folkehøgskole?

Motivasjonsgrunnlaget for å begynne på folkehøgskole er også tidligere godt dokumentert. Elevenes viktigste grunner til å velge folkehøgskole er at de trenger et modningsår, et år til å tenke seg om og et år for å områ seg, noe som også er i tråd med det dokumenterte utbyttet. Fritt omskrevet kunne en si: De trenger tid til å legge grunnlaget for egne beslutninger, til å bli myndige mennesker, et pusterom til å foreta valg som gir konsekvenser for framtiden; ikke minst i forhold til utdanning. Det er sterke grunner til å anta at et flertall av elevene nettopp har *utsatt* sin beslutning om utdanningsvalg, eller i hvert fall satt den på vent. I en spørreundersøkelse fra 2001 endret en tredjedel sine framtidsplaner i løpet av folkehøgskoleåret, i dag er det trolig enda flere. Mange velger aktivt å avvente hva som vil skje i løpet av folkehøgskoleåret, det er nettopp tilstedeværelsen og engasjementet i skolelivet som legger grunnlaget for utbyttet; hvorfor skal

man da la seg distrahere av ting som hører framtiden til?

Disse og en rekke tilsvarende faktorer gjør det legitimt å tro at *nybakte folkehøgskoleelever er mindre bestemte på sin egen utdanningsframtid enn snittet for sitt årskull*. Det er dermed grunn til å anta at disse, dersom de påbegynte høyere utdanning i stedet for folkehøgskole, ville vist seg å ha lavere gjennomstrømming enn snittet. I NTNU-materialet ser en nettopp at ingen slike forskjeller blir opprettholdt, tvert i mot, det jevner seg ut. Det er derfor nærliggende å hevde at: *Et år på folkehøgskole virker, via personlig modning og økt mestringsforventning, klargjørende på framtidige utdanningsvalg*. Skoleåret bringer disse elevene, som er mer usikre på framtiden enn gjennomsnittet, og med en forventet lavere, framtidig gjennomstrømming enn sitt årskull, opp til samme nivå når det gjennomstrømming.

Vi ser mao at hovedspørsmålet om gjennomstrømming i NTNUs undersøkelse med fordel kunne vært håndtert på en mer direkte måte i forhold til folkehøgskolen. Med et litt annet fokus kunne det, dersom premissene i min argumentasjon er holdbare, blitt påvist klare effekter av et år på folkehøgskole for endringer i gjennomstrømmingsevnen hos hele årskull med folkehøgskoleelever. Det ville avkrevet ytterligere, og ikke minst *egne*, undersøkelser av årskullene før og etter endt folkehøgskoleår, der en, som en indikator,måtte kartlagt endringer i besluttsomheten i forhold til studievalg før og etter. Dette ville helt klart være ressurskrevende og var åpenbart ikke mulig å gjennomføre innenfor rammen av det allerede gjennomførte prosjektet. De av oss som stadig tror på at folkehøgskolen har *statistisk målbare effekter*, kan bare håpe på at et oppfølgende forskningsprosjektet kan orientere seg i den antydede retning.

Fortsett debatten på www.frilyntfolkehogskole.no

DOMMEDAGSPROFETER?

Tidligere leder i partiet Rødt, Aslak Sira Myhre, påstår i en artikkel i Samtiden at miljøbevegelsen bruker klima til å grunnlegge en ny religion for middelklassen. Beskyldningen bommer kraftig. Hans standpunkt bidrar likevel til å styrke de kreftene som helst vil at vi skal overse den risikoen som klimaendringen innebærer.

Myhre hevder at vi kan løse miljøproblemene uten å vise til miljøargumenter. Det er tull. Historisk har det vist seg nødvendig å påpeke trusler og farer for å snu en gal utvikling. Ødeleggelsen av ozonlaget ville ikke blitt stoppet om ingen sa i fra. Ukritisk bruk av asbest, PCB og bly ville ikke tatt slutt dersom ingen advarte mot skadevirkningene. Miljøbevegelsen gjorde problemene kjent, vi kjempet mot årsakene, og jobbet for løsningene. Den viktigste grunnen til at spådomene om miljøkriser ikke har slått til, er imidlertid at beslutningstakerne har lyttet, og løst problemene før det var for sent.

Arild Hermstad i Folkevett

STØRES BOKHANDLERI

Jonas Gahr Støre er ikkje åleine om å få gåver i UD. I 2008 skreiv dei tilsette i departementet «Å gjøre en forskjell» for utenriksministeren, så gav UD boka i julegåve til dei tilsette.

Hovedbolken var det tidlegare utanriksredaktør Catahrine Løchstøer som stod bak. Støre vedgjekk andsynes Aftenposten at desse var med på å skrive boka, men han hevda at han sjølv skreiv innimellom slaga.

UDs praksis er ikkje noko anna enn ei merkevarebygging av politikaren Jonas Gahr Støre – og vel så etisk uheldig som å taka imot kostsamt teppe eller smykke. Ved hjelp av sitt eige departement får Støre her sjansen til å stå fram som ein utanrikspolitisk tenkjar.

At Støre vil vidare opp og fram, er velkjent og legitimt, men han bør ikkje få høve til å riva ned truverdet til eit departement i prosessen.

Jon Hustad i Dag og tid

Hva har folkehøyskole, eller rettere sagt, **Valdres** folkehøyskole, gjort med meg?

For vil tro at de fleste forandrer seg på en eller annen måte, eller oppdager noe nytt ved seg selv, når de går på en skole som det her.

Siden vi bare har vært her i fem uker, så tror jeg sånn personlighetsmessig at jeg er ganske lik. Men vi kan jo ta en titt på noen andre ting:

– **Jeg er faktisk ganske god til å holde det ryddig på rommet.**

Det er noe jeg ikke hadde trodd om meg selv. Roter riktignok ekstremt til tider, men det er ryddig ganske fort etterpå.

– **Er rett og slett ikke noe naturtalent.**

I verken golf, klatring, terrengsykling eller elvepadling. Men fytti så lunt det er.

– **Det har vært forbausende lett å unngå å spise godteri.**

Utenom de gangene Lars Olav begynner å legge sjokolade i jakka mi, på kameraet og over alt der det er mulig. Og når alle plutselig skal lage boller og brownies konstant.

– **Jeg er ganske god til å chille.** Hvor som helst, når som helst.

ELISES WAY

I dag var siste dagen Videoproduksjon valgfag hjalp til som statister på «Kong Curling», og de som hadde håpa på stjernestatus måtte dessverre reise slukøret hjem igjen. Dette var nemlig den dagen vi har venta mest, og fått minst tid på settet. Men vi hadde fortsatt en bra dag i filmverdenen, og fikk noen ord og samtaler med skuespillerne. Så alt i alt var dagen absolutt ikke bortkasta!

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

En vindfull høstkveld sitter jeg og ser ut vinduet. Konturene av trær som blåser utenfor ruta gjør det klart at det snart går mot vinter. Høstdepressjonen vil nok banke på døra snart. Følelsen av paranoia øser over meg

som en regnskur i november. De siste månedene har det vært en rekke småsaker. Jeg begynte å spekulere i om dette pekte mot en ny trend. En krimbølge på Jæren folkehøgskole. Inspirert av den nye Nokas- filmen, ble jeg ekstra var på hva som måtte bevege seg i det tunge miljøet her. Sokker og truser ble slengt rundt og stjålet på vaskerommet, mattyverier ble mer og mer hyppige, og en bande av skolisseknytere hadde terrorisert skohyllene den siste tiden. En større sak er en elevs CD- mappe som er sporløst forsvunnet. Jeg har ikke noen spor etter denne «banden» som er på fære på Jæren. For enkelhets skyld skal jeg herved referere til dem som «Jærenbanden».

ROBZ BLOGZ

Det er fint på folkehøyskolen. Der dusjer jeg som regel så lenge jeg vil. Der får jeg servert mat i hvert fall tre ganger om dagen. Det tar ett minutt å gå hjem og bytte klær, og hva man går i er ikke viktig. Der har vi et minikjøkken delt på seks personer, som sikkert kunne vært koselig og tatt litt mer i bruk. Der får jeg kaffe til hvert måltid om jeg vil, og kan gå noen meter til Statoil og fylle på koppen nesten når som helst. Der har jeg den roen jeg trenger, når jeg trenger den, takket være at romkameraten min ofte er opptatt med andre ting enn meg. Der kan rotet flomme over på min side, uten at romkameraten min synes det er alt for grusomt. Der prøver de hardt å ordne god nettverkstilgang til alle, selv om forandringene ikke alltid gjør ting bedre. Der kan jeg møte venner, over alt, til alle tider. Der kan jeg alltids finne noen som ikke har full vaskemaskin, og kan ta imot et plagg jeg så sårt trenger å få rent. Der er alt jeg trenger kun en liten gå- eller sykkeltur unna. Der føler jeg meg hjemme fortere enn man skulle tro gikk an.

THELISE

Ny folkehøgskolebok klar til landsmøtet i april

Vi møtte redaktør Sigurd Ohrem til en samtale om arbeidet med bokprosjektet.

AV ØYVIND KRABBERØD

– **Hvorfor denne boken nå?** – Det er viktig at samfunnet får del i hva folkehøgskole er, og da må vi komme ut med det og formidle det. Nå er kravet til å være deltaker i samfunnsdebatten større, det er viktig at vi presenterer oss gjennom denne type bøker. Offentligheten må få innsikt i hva vi holder på med, det helhetlige og idémessige vi står for, sier Ohrem.

Redaktøren mener folkehøgskolen som skoleslag har vært i en kontinuerlig modning, og ikke vært utsatt for massive skifter som den videregående skolen. – Det har vært en stabil linje i pedagogikk og utvikling, vi er på mange måter utidsmessige. På 70-tallet var vi riktignok veldig liberale og overskridende.

Tre deler

Boka har tre hoveddeler. Første del tar for seg de store linjer med pedagogisk grunnsyn og fokus på skoleslaget som folkets skole. Andre del tar for seg pedagogikk og tilgrensende tema, med blant annet rektorveiledning og 3D-veiledning.

Tredje del fokuserer på ulike prosjekter, skoleutvikling og rapporter fra skolene. Her er det artikler om elevmedvirkning, miljøspørsmål, selvutvikling og internatets rolle.

Boka vil få mer enn 20 artikler og blir på om lag 180 sider. Pål Walstad, Arild Mikkelsen, Lars Sigve Meling, Odd Haddal og redaktøren er blant bidragsyterne. Det jobbes med utgivelse på et etablert forlag. Boka skal være klar for utgivelse til NFs landsmøte i april 2011.

– Boka er relevant for nye lærere og for etterutdanning. Artiklene er direkte knytta til folkehøgskolen, avslutter Sigurd Ohrem.

Fattigdom, ulikhet og utvikling

AV TORE HALTLI

I boken [Poverty and Elusive Development](#) spør Dan Banik hvorfor vi fortsatt har så mange fattige i verden. Etter mange år med bistandsarbeid forventer vi bedre levekår og muligheter for fattige mennesker rundt om i verden, men denne utviklingen ser ut til å la vente på seg. Fortsatt lever 1,6 milliarder mennesker i fattigdom, en fjerdedel av verdens barn er underernærte og bare en av seks har tilgang til rent vann.

Hvilke problemstillinger er det egentlig som dominerer bistandsagendaen, og hvorfor er det slik at utviklingen ikke kommer de fattigste til gode? Spørsmålene er store og alvorlige. Dan Banik legger ikke skjul på at det finnes mange forskjellige svar på det han spør om, og at ingen egentlig har den endelige fasiten. Han er utviklingsforsker og jobber som førsteamanuensis og forskningsleder på Senter for utviklingsstudier ved Universitetet i Oslo. Tidligere har han skrevet flere bøker om beslektede temaer, blant annet *Rights and Legal Empowerment in Eradicating Poverty* (2008) og *Starvation and India's Democracy* (2009).

Essays om de sentrale utfordringene

Poverty and Elusive Development består av seks frittstående essay. Det første essayet spør om innsatsen i bistandsarbeidet bør vris fra først og fremst forsøke å bekjempe fattigdom, til å jobbe for å minske forskjellene mellom fattig og rik. Bør vi gå fra fattigdomsbekjempelse til ulikhetsbekjempelse? Han retter også et kritisk blikk på bistandsdiskursens mange «buzzwords», som han mener gjør oss for opptatt av retorikken og ikke nok fokusert på hva som skjer ute i felten.

De påfølgende essayene handler om utfordringer og temaer som han mener er sentrale i diskusjonen rundt bistandsarbeid: korrupsjon, demokrati, menneskerettigheter, klimaendringer og dilemmaene knyttet til utenlandsk bistand. Han setter begrepene inn i en teoretisk kontekst og belyser dem med eksempler fra egne feltarbeid i India og Afrika sør for Sahara.

Banik er ikke redd for å vise fram kompleksiteten i problemstillingene han diskuterer. I essayet om korrupsjon, treffende kalt «The Usual Suspect», viser han for eksempel at problemer som ser ut til å skyldes korrupsjon noen ganger kan ha helt andre årsaker, som for eksempel svak organisering av statsmakten. Korrupsjonen er noen ganger symptommet og ikke selve problemet.

Dette gjør han uten å banalisere korrupsjon, som han anerkjenner at kan være et stort problem. Han tør å nyansere.

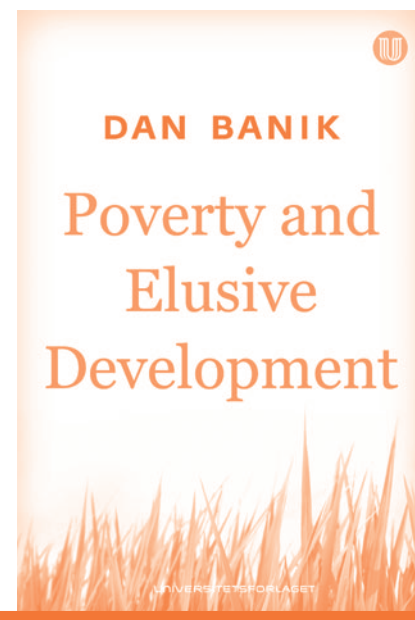
Også når han skriver om de europeiske honnørordene demokrati og menneskerettigheter våger Banik å beholde tvisynet sitt. Er det sikkert at demokrati er det beste for fattige land? I Asia har vi eksempler på diktaturer som har fått til både økonomisk og sosial utvikling de siste årene, mens i Afrika og Latin-Amerika har vi tallrike eksempler på diktatorer som har kjørt landene sine rett i grøfta. Hva forteller dette oss? Menneskerettighetene er vel alle enige om at må respekteres, men er det uproblematisk å gjøre om alle sosiale og økonomiske utfordringer et samfunn står overfor til spørsmål om rettigheter, krav og forpliktelser?

«Fattigdomsbekjempelse handler, i likhet med ulikhetsbekjempelse, om å dele rettferdig på de begrensede ressursene vi har til rådighet»

Banik tar diskusjonen. Han løfter opp problemer og behandler dem på en nyansert og skikkelig måte. Dette er en bok som er basert på forskning og redelig diskusjon. Den applauderer ikke lettvinde svar på kompliserte spørsmål.

Et spørsmål om rettferdighet

Banik avslutter *Poverty and Elusive Development* med å argumentere for at fattigdomsbekjempelse ikke kan motiveres ut fra et ønske om å være gavmilde eller drive veldedighet. I siste instans er dette et moralsk spørsmål. Fattigdomsbekjempelse handler, i likhet med ulikhetsbekjempelse, om å dele rettferdig på de begrensede ressursene vi har til rådighet.



DAN BANIK
POVERTY AND ELUSIVE
DEVELOPMENT
UNIVERSITETSFORLAGET
288 SIDER
329,-



Over hele Danmark protesterte ungdommer i går mot nedskjæringer som rammer dem. Foto: Ole Martin Larsen

40 000 UNGE PÅ GATENE

København: Over hele Danmark demonstrerte unge mot nedskjæringer og dårlige forhold på skolene.

200 000 jobber borte

LO-leder Harald Børsting kaller statsministerens trontale «den sørgeligste i manns minne». Han uttrykker skuffelse over at regjeringen ikke gjøre noe for å skape vekst, men i stedet fastholder nedskjæringene på etterutdanningene. Her vil regjeringen spare en halv milliard kroner. Danmark har mistet 200 000 jobber i privat sektor siden krisen begynte for to år siden.

– For lønnsinntakene og for de arbeidsledige er det ingen overraskelser i talen, og det er presis det som er problemet. I stedet følger trontalen i sporet på marerittet fra

nedskjæringspakken som kom i mai, sier Børsting.

I forslaget til statsbudsjett som ble lagt fram nylig, vil regjeringen blant annet spare en milliard på folkehøgskolene og de såkalte efterskolene.

Nedskjæringer

Det er en særdeles populær skoletype der skoletrøtte elever i 8.–10. klasse kan komme vekk fra sitt daglige miljø og gå på internatskole i stedet.

Også her anklages regjeringen for sosialt skjeve nedskjæringer som vil bety at bare barn fra hjem med god råd vil få råd til å komme hjemmefra.

Den borgerlige regjeringen har helt siden den tiltrådte i 2001, hatt som mål at 95 prosent av de unge skal ha en ungdomsutdanning. Men utviklingen har nesten konsekvent gått motsatt vei, skriver Information.

[frifagbevegelse.no](#)



Morgenbladet

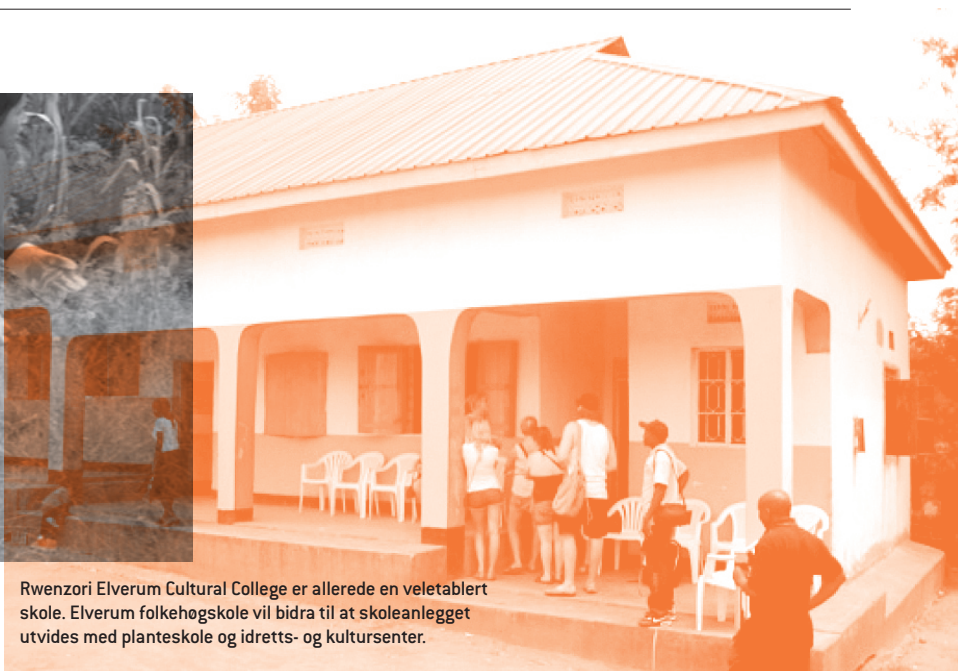
Ny giv i INTER-FOLK!

INTER-FOLK har vært lite synlig i folkehøgskolebevegelsen de siste to-tre årene. I dag er byggingen av «Småbøndernes folkehøgskole» Escuela Popular Campesina Kab áwil i Guatemala, vårt eneste Norad-støttede prosjekt.

AV ARVID KOPPERDAL



Elevene deltar selv i byggingen av «Småbøndernes folkehøgskole» i Guatemala.



Rwezori Elverum Cultural College er allerede en veletablert skole. Elverum folkehøgskole vil bidra til at skoleanlegget utvides med planteskole og idretts- og kultursenter.

Sund folkehøgskole er prosjektansvarlig, og folkehøgskolen i Guatemala har fått meget god omtale av blant annet Norges ambassadør i landet. Skolen er nå omtrent ferdig, og 2010 er siste år med Norad-støtte.

Prosjektet KNFEP (skole for burmesisk ungdom som tilhører Karen-folket) på thailandsk side av grensen mellom Burma og Thailand, ble avsluttet i 2007.

Denne høsten øker imidlertid aktiviteten igjen og vi søker Norad om støtte til to nye prosjekter i sør;

- *Rwezori Elverum Cultural College i Uganda.* En allerede veletablert skole skal utvides med en planteskole og et idretts- og kultursenter. Elverum folkehøgskole står bak prosjektet.
- *Rent vann på Folk Technical College (FTC) i Nigeria.* FTC er et gammelt Norad-støttet INTER-FOLK prosjekt. Det søkes nå om ytterligere Norad-midler til boring for å finne rent grunnvann og for bygging av et vann-reservoar.

Styret i INTER-FOLK er nå motivert for å sette INTER-FOLK tydeligere på kartet igjen! Vi håper noen folkehøgskoler

kan tenke seg å henge seg på som støtteskoler til et av disse prosjektene – eller knytte seg til tidligere prosjekter som fremdeles samarbeider med en del norske folkehøgskoler gjennom egne venneforeninger. Kontakt i så fall venneforeningen for Jagriti Vihara prosjektet i India: <http://www.jvv.no> eller venneforening for FTC (Nigeria) ved leder Bernt Ove Bjørgsvik (bjorgsvik@czi.net) Kontaktperson for KNFEP-prosjektet er Jan Egil Berg (janegil.berg@yahoo.no).

Antallet medlemsskoler håper vi også nå vil øke igjen. I dag har INTER-FOLK 17–18 medlemsskoler – bare halvparten av det vi hadde for fem år siden (medlemskontingenten er kr 2 000 per år).

INTER-FOLK – et engasjement i periferien av norsk folkehøgskole?

INTER-FOLK har som mål å støtte formidling av den nordiske folkehøgskoleideen til land i sør gjennom opplysningsvirksomhet og prosjektarbeid.

INTER-FOLK er folkehøgskolenes bistandsorganisasjon, men uten formell tilknytning til Folkehøgskolerådet eller folkehøgskoleorganisasjonene. Norad sier at folkehøg-

skoler som skal søke Norad om midler til prosjekter i sør, kan ikke søke direkte til Norad om støtte, men må søke gjennom INTER-FOLK.

INTER-FOLK har lenge ønsket å få en formell tilknytning til folkehøgskolens organer, men for et par år siden svarte Folkehøgskolerådet nei til en slik formell tilknytning. Dette fordi prosjektarbeid faller utenfor FHSRs mandat/rolle og at internasjonal sekretær ikke har kapasitet til ytterligere arbeidsområder/arbeidsoppgaver.

Viktige verdier som solidaritet, fokus på menneskerettigheter, demokrati og globale spørsmål, utfordring til engasjement og formidling av kunnskap om andre land og kulturer, står sentralt i folkehøgskolen. INTER-FOLK håper å bidra til dette i samarbeid med skoler og ansatte/elever!

INTER-FOLKs årsmøte 2010

Årsmøtet arrangeres rett i forkant av kurset Internasjonalt utvalg arrangerer på Senter for Seniorutvikling i Melsomvik (ved Tønsberg). Tidspunkt torsdag 25. november kl. 10–12. Påmelding til INTER-FOLK ved Arvid Kopperdal (arvid@ikf.no)

INTER-FOLK = internasjonalt folkehøgskoleengasjement i sør

INTER-FOLK er folkehøgskolene i Norge sin bistandsorganisasjon.

INTER-FOLK er den kanalen folkehøgskolene har til å søke midler fra Norad til nye forprosjekter/prosjekter i utviklingsland.

INTER-FOLK ønsker å utfordre til solidaritet med verdens fattige folk og å formidle folkehøgskoletanken til andre verdensdeler.

Se: www.folkehogskole.no/interfolk

KALENDER 2010

INTERNASJONALT SEMINAR, MELSOMVIK, 25.–26. 11

ERFARINGSSAMLING DEN GLOBALE FREDSSKOLE, 26.–27. 11

STYREMØTE I NF, OSLO. 06.–7.12.

MØTE I DISTRIKT 5, JÆREN FHS, 03.–04.01. 2011

REKTORMØTE, LARVIK. 17.–20.01.2011

INSPEKTORMØTE. 27.–28.01.2011

FAGBEVEGELSEN I SVERIGE

Dersom flukten fra fagbevegelsen fortsetter, tror Håkan A. Bengtsson at Sverige til slutt vil erfare et reelt systemskifte.

– Vår modell, liksom i Norge, har vært kollektive avtaler mellom partene i arbeidslivet. Men dette forutsetter sterke fagbevegelser, og i takt med at disse svekkes, minker mulighetene for å fortsette med det i framtiden.

Resultatet kan bli som i mange andre europeiske land, hvor det innføres minimumslønninger fra politisk hold.

Morgenbladet – Sverige-nummer

TAIZÉ

Gjennom 70 år har millioner av unge dratt hjem igjen fra den lille, franske landsbyen Taizé, overbevist om at det viktigste ordet for fred i verden er tillit. Det er verdt en nobelspris.

«A pilgrimage for trust on earth» (en pilegrimsvandring for tillit på jorden). Det er en annerledes pilegrimsreise. Mens pilegrimsreiser i moderne norsk forståelse, er blitt en slags ferietur, hvor det handler om å treffe kjente, møte nye mennesker og ta seg ut litt fysisk, er pilegrimstanken fra Taizé atskillig mer krevende. Bevegelsens leder gjennom 50 år, broder Roger av Taizé, var hele tiden klar på at «kjærlighet ikke er noe man utøver generelt og uforpliktende i forhold til menneskeheten og verden».

Olav Egil Aune i Vårt Land

PÅ ELBILTOPPEN

Med mer enn 3000 elbiler på norske veier andre kvartal 2010 ligger Norge helt i verdenstoppen, viser nye tall fra Opplysningsrådet for Veitrafikken. Av disse eies 51 prosent av menn, 21 prosent av kvinner og 26 prosent av private og offentlige virksomheter.

Av elbilene i det norske bilmarkedet ligger THINK på topp med 32 prosent, fulgt av Buddy 28 prosent. Den indiske nykommeren Reva har ni prosent av salget.

Folkeveit

SØKNADSFRISTER

- SØKNAD OM MIDLER FRA SOLIDARITETS-FONDET 1. DESEMBER
- SØKNAD OM REISESTIPEND 1. FEBRUAR – TIL FOLKEHØGSKOLERÅDET
- SØKNAD OM MIDLER TIL FELLES PEDAGOGISKE UTVIKLINGSTILTAK 1. NOVEMBER
- SØKNAD OM MIDLER FRA FONDET FOR FOLKEHØGSKOLEN 1. NOVEMBER
- REFUSJONSKRAV FOR TILLITSVALGTE 1. NOVEMBER
- SØKNAD OM GODKJENNING AV STORVOLINGS PROSJEKTER/NYBYGG 1. SEPTEMBER.



FOLKEMØTE PÅ SUND FOLKEHØGSKOLE OM KRIGEN I AFGHANISTAN

Hvor mange perspektiver kan vi holde samtidig?

Hva skjer i Afghanistan? Hvem vet hva som skjer i Afghanistan? Svaret på spørsmålene kommer virkelig an på øynene som ser. Å vise nettopp mangfoldet av perspektiver, var viktig da Sund Folkehøgskole arrangerte folkemøte lørdag 9. oktober.

AV LENA SENDSTAD / FOTO: AMANDA BORCH PACHEO OG KAROLINE RUDERAAS ALBRIGTSEN



Deltakerne kunne ta med seg kaffe og kaker og gå og snakke videre med den vi selv syntes appellerte, provoserte, vekket eller ergret mest.

med møtet er. Her handler det ikke om å bli enige. Heller ikke om å finne enkle svar på komplekse spørsmål. Vi er invitert for å høre forskjellige versjoner av historien og å snakke sammen. Innlederne er Jawid Kohnadi, afghansk elev på Nansen-skolen, som er vokst opp i Afghanistan men bodd seks år i Norge, Oberst Ole-Asbjørn Fauske, sjef for Luftkrigsskolen og tidligere sjef for de norske styrkene i Afghanistan, og Norunn Grande fra Nansen Fredssenter, med mangeårig erfaring med sivilt utviklingsarbeid i Afghanistan.

Nå tror du kanskje at du skal lese en nyhetsaktig artikkel om det fine folkemøtet som Sund inviterte til en travel lørdag i oktober. Men denne teksten handler mer om hva poenget med et slikt folkemøte er. Og hvordan folka på folkehøgskolen lagde rammer og læringsrom for å oppnå det.

Den første gangen jeg hørte om folkemøte på Sund, var da jeg leste søknaden deres om Pedagogiske

Utviklingsmidler. De fikk midlene de søkte om. Den andre gangen da jeg fant sidene deres på facebook. På to timer greide elever, ansatte og gjester å skape et engasjerende og engasjert rom hvor forskjellene i ulike verdenssyn var mange, konfliktnivået i samtalen lavt og nysgjerrigheten stor.

Når rektor og vert, Tore Haltli, ønsker velkommen og innleder folkemøtet, blir det klart hva formålet

«Hvordan skape linker mellom det som skjer i verden akkurat nå, og hverdagen på skolen?»

Lavere terskel

De tre holdt hvert sitt presise innlegg om sine forskjellige erfaringer. Siden gikk de og satte seg i hver sin sirkel av stoler. Vi i forsamlingen kunne ta med oss kaffe og kaker og gå og snakke videre med den vi selv syntes appellerte, provoserte, vekket eller ergret mest. Det ble stilt spørsmål, undret og lyttet. Er du opptatt av Norge, NATO, soldaters hverdag så bruk tiden hos Oberst Fauske. De som ville høre om konkrete erfaringer fra liv levd i Afghanistan, og heftige erfaringer med avstanden mellom historiene i Norsk media og opplevd virkelighet for en afghaner, gikk kanskje og snakket med Jawid Kohnadi. Mens Norunn Grande ble spurt om tillitsbrudd i forholdet til utlendinger, og hvordan det var å arbeide sivilt og med hjelpearbeid når krigen utviklet seg over lang tid.

I små grupper er det lavere terskel for å stille spørsmål. Og både innleder og den som spør virker knyttet til temaet med en slags gjensidig forpliktelse for avstanden er så kort. Innlederne kunne nyansere sine historier i møte med få men interesserte blikk. Jeg overhører en samtale som er langsom, undrende og tilbakesluttet. I en annen gruppe nærmer samtalen seg debattform. Noen brukte all tiden i en gruppe. Andre gikk rundt og lyttet flere steder. Noen elever hadde laget en informasjonsbod hvor de tilbød fakta informasjon og prefabrikerte spørsmål til dem som manglet inspirasjon.

Etter 30 minutter ute i gruppene ble forsamlingen igjen samlet i storsalen. Nå var det tid for avsluttende refleksjoner fra panelet, og spørsmål og svar i plenum. Oberst Fauske påpekte at han ofte møtte stor kunnskapsløshet i Norge om krigen i Afghanistan. Han opplevde en dag som denne som nettopp kunnskapshevende for alle parter.

En av elevene på Fredskorpslinja spurte innlederne om nabolandenes rolle i konflikten. Jawid Kohnadi forklarte om utviklingen i hele regionen, om Pakistan og India, om interne stridigheter og alliansebygging på kryss og tvers. For dagen på Sund var kanskje det mest interessante øyeblikket da denne eleven fra Zimbabwe, med sitt spørsmål og perspektiv, løftet samtalen utover Norge og Afghanistan, og minnet oss om et større bilde.

Før alle klappet og gikk hjem til lørdagskvelden.

I kulissene

Som læringsopplegg er det mye rundt og bak dette møte. I forkant av møtet har elevene sett Armadillo, den prisbelønte og kontroversielle danske dokumentaren, om soldaters opplevelse i felt. De har diskutert Afghanistan problematikk på linjene. Og kvelden før var en ordentlig oppvarming til folkemøtet. Oppvarmingen består av faktakunnskap i form av blant annet foredrag om Afghanistans historie, og metode-trening, i form av innføring i dialog som verktøy med Norunn Grande fra Nansen Fredssenter.

Når jeg ankommer skolen lørdag formiddag er elevene oppdelt i grupper hvor noen planlegger velkomst og parkeringsplass. En gruppe er mat-gruppe og har bakt kaker. U-landslinja har akkurat vært på bli-kjent tur før de reiser til Guatemala, og fikk velge sist, og har ansvar for å sette opp stoler i storsalen. Noen tar bilder og video. En gruppe har informasjonsansvar, og kan allerede nå fortelle at selv om de har vært kjempedyktige på formidling

gjennom sosiale medier, så vil de være tidligere ute med å ta kontakt med lokalavis og NRK i regionen neste gang. En gruppe har kafèansvar, og det handler ikke om kaffekos. Deres oppgave er nemlig å finne ut hva som skal til for at folk snakker godt og åpent sammen – hvordan stedet og rommet legger til rette for dialog. Elevene prøver og tester gjennom å sette bord og stoler i sirkel, i peiskroken, med bord og uten bord. Med stearinlys og blomster. Alle oppsettene er forskjellige.

Folkemøte på Sund har mange interessante faktorer i seg. Hvordan forankrer en folkehøgskole seg kontinuerlig i sitt lokalsamfunn? Hvordan skape linker mellom det som skjer i verden akkurat nå, og hverdagen på skolen? Hvordan bruke kompetanse fra andre skoler? Og hvordan sprekke folkehøgskolebobla på en måte som blir relevant både for elever, eksterne bidragsytere og lokalsamfunn.

Til neste gang

Det er ikke siste gang det blir folkemøte på Sund. Det er allerede planer om to til i løpet av våren. Onsdagen etter møtet vil elever og lærere møtes og debriefe hva de gjorde denne gangen som de vil kopiere neste gang, og hva de kan gjøre annerledes og smartere, nå som de har gjort seg noen konkrete erfaringer sammen. Den mest åpenbare endringen vil være at neste gang er elevene med i planleggingen på et mye tidligere tidspunkt. Ideen til dette møtet kom jo lenge før skolestart. Men neste gang blir det folkemøte i ny versjon. Melder du deg på facebooksidene får du sikkert komme.

«Hvordan forankrer en folkehøgskole seg kontinuerlig i sitt lokalsamfunn?»



Det blir folkehøgskolebilag i Aftenposten, Bergens Tidende og Adresseavisa også kommende år.

Elevtall pr 1 oktober

Elevtallene pr 1. oktober på frilynte folkehøgskoler viser at det har vært en økning på fire prosent i forhold til 1. oktober i fjor. Dette gir en beleggspersent på 102 prosent, hvilket må kunne betegnes som nok så fullt. Dette betyr ikke at absolutt alle plasser er belagt ved alle skolene, langt fra det, men folkehøgskolene har videreført veksten fra i fjor og det er gledelig.

Bilag til Aftenposten, Bergens Tidende og Adresseavisen

IF og IKF har inngått avtale med Aftenposten og å lage et bilag i de tre avisene Aftenposten, Bergens Tidende og Adresseavisen, tilsvarende det bilaget som kom i februar i år. Alle folkehøgskoler oppfordres til å annonsere i dette bilaget da annonser der får svært stor oppmerksomhet. Undersøkelser viser at leserne oppfatter annonsene i dette bilaget som informasjon, ikke reklame.

Brosjyrer

Mange skoler er sikkert i full gang med å lage brosjyrer til neste skoleår og jeg vil derfor benytte anledningen til å legge vekt på at det er viktig at vi får brosjyrene tidlig og helst i god tid før jul. I år hadde vi mange bestillinger vi ikke kunne effektivere fordi vi ikke hadde fått brosjyrer fra skolene.

Blogg

Jeg minner om vår nye blogg på www.frilyntfolkehogskole.no. Der kan du diskutere politikk, pedagogikk, dannelse, kultur og andre emner. Ønsker du å blogge? Ta kontakt! Du er også velkommen til å legge inn kommentarer i eksisterende blogginnlegg.

Gode råd ved henvendelser fra journalister

Her kommer et par tips til hva som kan være lurt å tenke på når man blir ringt opp av journalister i vanskelige saker:

- Det er lov å be om betenkningstid, fortell gjerne journalisten at du må gjøre litt reesearch på det vedkommende spør om, og at det passer bedre å snakkes på et seinere tidspunkt. Ta gjerne kontakt med oss på informasjonskontoret dersom du ønsker å drøfte hva du skal si.
- Alle intervjuobjekter har rett til å lese gjennom sine egne sitater. Gjør gjerne journalisten oppmerksom på at du ønsker dette.
- Er det noe du føler deg usikker på, eller ikke er komfortabel med å svare på, henvis journalisten gjerne til en av oss på Informasjonskontoret.

DORTE BIRCH

IF HAR FØLGENDE STYRE ETTER ÅRSMØTET 5. NOVEMBER I OSLO:

Leder Brynjar Tollefsen, Lofoten, Gry Husum, Romerike, Bodil Nystad, Vefsn og Åsmund Mjelva, Elverum. Åsmund Røst, Pasvik og Astrid Moen, Sund er 1. og 2. vara.

Kulturmøter

AV TERJE JOHANSEN

I høst var jeg på et todagers besøk på Arbeidebevegelsens folkehøgskole i Moelv. Den første dagen sammen med alle elevene og Pedagogikk for de rike seminar, den andre dagen med FN-akademiet. Som tidligere folkehøgskolelærer er det kjekt når jeg får muligheten til å overvære det daglige programmet på timeplanen i tillegg til undervisningen vi har sammen. Å være i miljøet, spise måltider med ansatte og elever, spille innebandy, etc. gir mulighet for nye oppdagelser og inntrykk i disse kulturmøtene. Jeg får være gjest i en folkehøgskole – stammekultur for noen timer og dager. Stammekulturene oppleves forskjellig i forhold til hvem som deltar i fellesskapet, hvor de kommer fra, og hva de velger å gjøre. Ingen av skolene er helt like, ikke menneskene heller, men likhetene er flere enn forskjellene. Et av stammemedlemmene på folkehøgskolen i Moelv kom fra Danmark. Det er ikke spesielt i seg selv, hun kunne like gjerne kommet fra Hedemark og allikevel representert en annen kultur i forhold til språk, verdier o.l. I alle fall, Johanne Strenov hadde morgensamling og hun ønsket å formidle noe om hvordan det var å være dansk i Norge hvor hun delte sine tanker om kultur og kulturmøter. Til avslutning leste hun diktet av Carl Scharnberg.

Kultur er ikke teater
og sange og danse og spil.
Kultur er hele den samlede sum
af det, vi erfarer os til.

Kultur er ikke en ramme
om smuler fra riges bord.
Kultur er hele den samlede sum
af det, vi håber og tror.

Kultur er ikke en vane
og smukke, velformede ord.
Kultur er hele den samlede sum
af klassebevidsthed, der gror.

Kultur er vor fælles styrke.
Vi ved jo, at ingen kan alt.
Kultur er hele den samlede sum
af sammenhold, hver gang det
gjaldt.

Kultur er også teater
og sange og danse og spil.
Kultur er hele den samlede sum
af alt det, vi kæmper os til.

Kultur er hele vor viden.
Vor måde at leve på.
Kultur er hele den samlede sum
af det, vi slås for at nå.
Carl Scharnberg

Når vi møtes og deler tanker gir vi hverandre muligheten til utvidet forståelseshorisont. Som det afrikanske UBUNTU uttrykker; *jeg er fordi vi er, og fordi vi er, er jeg!* Vi blir mer menneske i møte med hverandre som det engelske *togetherness!* For å forstå mer av hvem en selv er i møte med andre trenger man ikke reise langt, eller treffe nye mennesker. Selv har jeg daglige kulturmøter med min kone etter 21 års samliv. I kraft av at hun kommer fra et annet land; Vestlandet og jeg Østlandet, hun er fra Venus og jeg fra Mars, stiller vi oss, og hver for oss, undrende til den andres språk og adferd. Mange slike kulturmøter finnes på og i umiddelbar nærhet. For å få tilgang til denne erfaringen og oppdagelsen trenger vi møteplasser hvor folk kan komme sammen til stammefelleskap. Folkehøgskolen er en slik plass. Dens mulighet for tilretteleggelse og dens mandat og dannelsesoppdrag gir gode rammer for å romme hverandres likheter og forskjeller. Takk for at jeg får mulighet til å være gjest og fikk denne muligheten til å møte en annen landsgjest. Takk for en fin morgensamling Johanne! Diktet legges i ressursbanken hos meg personlig og i verktøykassa til Pedagogikk for de rike.

Dikt refleksjon og ettertanke for flere?



Illustrasjonsfoto: Øyvind Krabberød

Kurs for tillitsvalgte på Sanner 28.–30. september



Knut Simble og Lars Sigve Meling under Nfs sær møte.

Fra de lokale forhandlingene, alvorlige diskusjoner rundt bordet.

Halvard Smørgrav og Lise Hjerpeton Mathiesen stod for gjennomgangen av turnustjenester

Årets kurs for tillitsvalgte fikk svært gode tilbakemeldinger fra deltakerne. Både Sanner som kurssted og selve programmet. Hovedvekten var lagt på lokale fohandlinger – og våre tillitsvalgte fikk være med i sitt eget forhandlingsspill. De ulike gruppene fikk store utfordringer da den lokale potten skulle fordeles. Noen satt på

arbeidsgiversiden og fikk føle hva en slik posisjon innebærer i slike forhandlinger.

Det andre hovedemnet var turnustjeneste for det praktiske personalet. Det er svært viktig at alle tillitsvalgte må kjenne til regelverket rundt turnustjenester om vi skal kunne tilby et fullgodt

opplegg for IKV gruppa som medlemmer i NF.

Leit at bare 50% av våre tillitsvalgte var med på en så viktig og matnyttig konferanse. Så sett allerede nå av siste uka i september 2011 til nytt kurs for tillitsvalgte – på Sanner.

LARS SIGVE MELING



21 MILLIONER TIL RENOVERING AV ELEVBOLIGER

Finnmark fylkeskommune har vedtatt å bruke 21 millioner kroner på rehabilitering av elevboliger ved Pasvik folkehøgskole. Rektor Åsmund Røst er svært fornøyd med vedtaket som politikerne har fattet.

NY REKTOR VED PASVIK FOLKEHØGSKOLE

Det var syv søkere til stillingen som ny rektor ved Pasvik folkehøgskole. Behandlingen vil etter planen være klar i slutten av november. Nåværende rektor, Åsmund Røst, går over i stilling som kursansvarlig for skolen. Han forteller at skiftet vi skje tidligst 1. januar, avhengig av oppsigelsestid som den tilsettes har.

Statsbudsjettet

BREV TIL KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSKOMITEEN

Folkehøgskolerådet var den 20. oktober i møte med Kuf-komiteen på Stortinget. Her følger Rådets budskap til politikerne på Stortinget og politisk ledelse av Kunnskapsdepartementet.

Regjeringens forslag i «Kap. 253 Folkehøgskolar» viser et samlet beløp til skoleslaget på kr. 658 581 000.

Økningen i forhold til budsjettet for 2010 er på 3,1 % i post 71 og 72.

I post 70 «Tilskott til folkehøgskolar» er det et reelt kutt på 5 662 077. Dette tallet kommer frem ved å legge til det økte tilskuddstallet på 70,06 elever og kostnadsjustere summen med 3,1 % – det samme som for de andre postene.

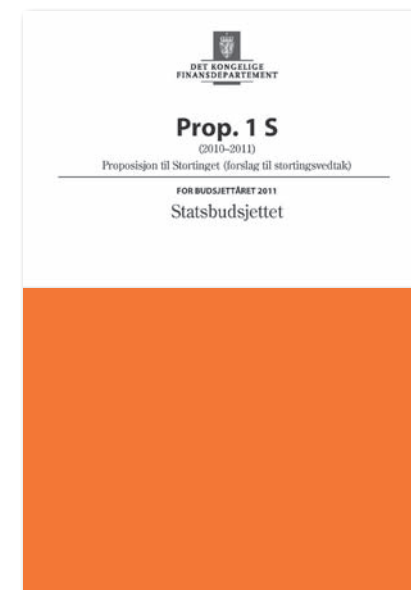
I det økte elevtallet ligger det 40 årselever ved Setesdal folkehøgskole, godkjent for oppstart i 2010.

Kuttet på nesten 5,7 mill kroner stemmer overens med departementets egne beregninger.

Folkehøgskolerådet beklager kuttet som rammer skolene sterkt.

Flere skoler opplever i 2010 og en forholdsvis sterk økning i elevtallet. Per 1. oktober 2010 er det 7 248 elever på langkursene ved de 77 folkehøgskolene. Dette tilsvarer 11,2 % av et årskull 19-åringer. Økningen får ikke utslag i ekstra tilskudd inneværende eller neste år. Tilskuddsmodellen gir nemlig et elevavhengig tilskudd på bakgrunn av gjennomsnittet av elevtallet i 2007, 2008 og 2009 for 2011. Folkehøgskolerådet er fornøyd med modellen, men viser til at skolene får ytterligere kostnader som må dekkes inn.

I 2006 innebar forslag til statsbudsjett et kutt på 25 millioner kroner. Stortinget førte tilbake 20 mill i sin



behandling slik at det reelle kuttet den gang ble på 5 millioner kroner.

I lengre tid har ikke tilskuddet til folkehøgskolene holdt tritt med kostnadsutviklingen. Folkehøgskolerådets beregninger viser at sammenlignet med tilskuddet til skoleslaget på midten av 90-tallet og fram til i dag, har hver enkelt skole «mistet» rundt 1 mill kroner i tilskudd.

Summen av punktene ovenfor gjør at folkehøgskoler sliter. Rådet har mottatt flere bekymringsmeldinger de siste to ukene. På bakgrunn av det ovennevnte ber vi om at Stortinget fører tilbake 5 662 000 kroner på post 70, kapittel 253.

I sms fra statssekretær Lisbet Rugtvedt peker hun på kuttet og sier

«Men merk at det også står at vi vil samarbeide om tiltak mot frafall. Vi kommer tilbake til dere om dette.»

I proposisjonen står det:

Departementet vil øg peike på at folkehøgskolane kan spele ei rolle i arbeidet for å auke gjennomføringa i vidaregåande opplæring. Folkehøgskolen er ein sjølvstendig, ubunden og eksamensfri skole, og med sin eigenart vil dette skoleslaget kunne medverke til å motivere unge menneske til å gjennomføre vidaregåande opplæring.

Folkehøgskolerådet er glad for denne invitten! Samtidig må det være helt klart at skoleslaget ikke kan ta på seg ytterligere oppdrag før tilskuddet til dagens drift er minst på samme nivå som i 2010.

Folkehøgskolerådet er glad for at Stortinget i budsjettet for 2010 ga tillatelse til oppstart av Setesdal folkehøgskole fra høsten 2010 og at det ble lagt inn en ekstra ressurs på 2 mill. til dette. Men det må ikke være slik at det ikke gis friske midler til drift kommende år. Slik budsjettet for 2011 er satt opp kan det se ut som om de 76 andre folkehøgskolene betaler for driften av nye skoler.

Folkehøgskolerådet ønsker også at det settes av friske midler til oppstart av nye folkehøgskoler og vil i den sammenhengen peke på søknaden fra Kristiansand folkehøgskole.

PALME – EIN MYTISK MANN

...Han meiner at den mest gløynde, men viktigaste innsatsen til Palme var ei rad kvinnepolitiske reformer som han dreiv gjennom i 70-åra. Alt frå særskatt for mann og kvinne til utbygging av barnehagar.

«I det stille vart sentrum flytta frå kjernefamilie til individet. Det var ein revolusjon. Den store talen heldt han på den sosialdemokratiske kvinnekongressen i 1972. Ikkje nokon tale som Palme heldt, hadde meir å seia for halvparten av svenskene enn den» skriv P.O.Enquist i Dagens Nyheter.

Dag og tid

LATSKAP MED LANGE TRADISJONER

Den amerikanske historieprofessoren Robert Zaretsky viser til en 700 år gammel gransking av kjetteri på landsbygda i Frankrike når han skal forklare de rasende franske reaksjonene på president Nicolas Sarkozys

innstrammingsforslag. Han mener franskmennenes lange, og slett ikke bare forkastelige, tradisjoner for rendyrket latskap langt på vei forklarer hvorfor de tviholder sånn på sine privilegier i arbeidslivet, og spesielt den lave pensjonsalderen.

Inkvisisjonens undersøkelser i den lille katarske landsbyen Montailou i Sør-Frankrike er utgangspunkt for Le Roy Laduries bestselger med samme navn. Pavens mann, Jacques Fournier, som siden selv ble en pave, fant svært lite å sette fingeren på. Landsbyboerne gjorde ikke noe særlig galt, men ikke så mye annet heller. Rikdom ble ikke målt i penger, eiendom eller eiendeler. I stedet anså man at man hadde et rikt liv om man kunne fylle det med reiser og dagdrømmer, samtaler og måltider med venner. Bøndene gjorde det som var nødvendig for å få mat på bordet, men heller ikke mer.

Mandagmorgen/Foreign Policy

MINDRE MOBBING GIR MINDRE RUS

Barn som ser lyset i seg selv, tåler motgang bedre. Og de har neppe behov for å heve seg over andre ved å mobbe. Mindre mobbing gir mindre grunn til å ty til rus. Flere=Oslo-selgere har fortalt meg at rusmiljøet det eneste miljøet på skolen som aksepterte dem. Andre miljøer – inkludert lærerne – straffet de som skilte seg ut.

De fleste voksne skjønner at det ikke er noe mål å være lik andre. Men barn og lærere får få muligheter til å skjønne dette. Skolebarn skal gjennom samme pensum, på samme måte og helst i samme hastighet. I arbeidslivet er det omvendt. Ulike yrker krever vidt forskjellige kunnskaper og interesser. Det er også vanskelig å få jobb om man ikke skiller seg ut blant søkerne.

Kari Bu, kulturredaktør i =Oslo til Skolelederen

Planlegger dere lærertur i 2011?



Vi har lang erfaring med å arrangere studieturer for lærere, og i tillegg til fly, overnatting og kulturelt program kan vi også hjelpe med et faglig opplegg som f.eks besøk på en skole eller bedrift. Her er et utvalg av våre reisemål:

Praha	fra Kr. 2365,-
London	fra Kr. 2870,-
Riga	fra Kr. 2775,-
Lisboa	fra Kr. 3860,-
Berlin	fra Kr. 2950,-
Istanbul	fra Kr. 3170,-
Amsterdam	fra Kr. 3580,-

NBI Prisene inkl. fly fra Oslo i midtuke, 4 overnattinger i dobbeltrom på 3* hotell i sentrum, frokost, samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur. Prisene varierer ut fra reisedato og vi har tatt utgangspunkt i billigste periode. Vi tar forbehold om eventuelle plassproblemer som kan oppstå ved reservasjon, pris- og avgiftsendringer samt valutasingninger.

Vi kan arrangere alle typer gruppereiser som f.eks lærertur, firmatur, vennetur, kortur, julebordtur osv. For mer informasjon – ta kontakt med oss.

Team Benns i Norge har endret navn til Gruppetur.no

Kirkegata 32, 0153 Oslo
tel: 23 10 23 19
grupper@gruppetur.no
Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no



Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSÅKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Morten Eriksen

BØMLØ FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva

FANA FOLKEHØGSKOLE

5259 Hjelpestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen

FJORDANE FOLKEHØGSKOLE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Sissel Onstad

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen

HALLINGDAL FOLKEHØGSKOLE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren

HARDANGER FOLKEHØGSKOLE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Røllag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Solvi Pettersen

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Koppervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.: 76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg

NAMDALS FOLKEHØGSKULE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Beate Fasting

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth

NORD-NORSK PENSJONISTKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING NORSK PENSJONISTKOLE

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Øyvind Brandt

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Åsmund Røst

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Ole Birger Lien

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evensker
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Gunnar Arne Eriksson

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Arne Opedal

TRONDARNES FRILYNTE FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk

TRONDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.: 72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe

VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Ulf Ergo

VOSS FOLKEHØGSKULE

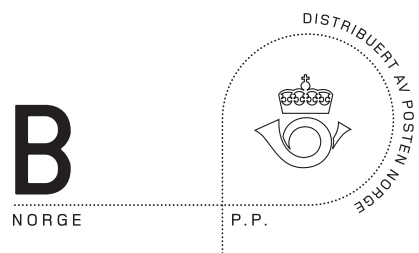
5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefansdottir

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen



B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Kunsten å gle seg!

Hanna har dratt på folkehøgskule! Eg er folkehøgskulemor på ordentleg! Sms'ene kjem ikkje ofte, men dei som kjem er krydra med smilefjes. Det rører meg og gir meg noko å tenkje over. Aldri har det vore så mange smilefjes i sms'ene hennes før. Desse smilefjesa er ei fantastisk oppfinning! Du gidd ikkje taste dei inn i meldinga om du ikkje meiner noko med dei! Smilefjes betyr at du har det bra, og Hanna har det tydelegvis bra! At ho er glad, gjer meg glad. Ikkje det at ho ikkje stort sett har vore glad tidlegare, men nå er ho glad på ein annan måte. Eg anar ei tankefull glede over livet som er ny. Dette er eit viktig år for ho, det kan eg lett sjå. Hanna si glede over livet gjer meg glad!

Eg kan ane spenninga som ho må gå og kjenne på. Kvar dag nye opplevingar, nytt lærestoff, nye utfordringar – kvar dag blir som eit eige lite kapittel som ho kan legge til i livsveven sin. Alle dei små fortellingane; - romvenninna som vil vere med heim til oss på besøk, samtalan med kameraten som ikkje har hatt det så enkelt i livet sitt, om utfordringane med og på bølgene, om kveitebollane som vart sær s vellukka og soppen ho plukka og tilberedte for dei andre.

Kva kallar vi dette? Danning, livsopplysning, livs-kompetanse?

I pur glede over hennar glade tilvære på folkehøgskule gjekk eg ein fin haustdag på kunstkafe i Fjæra saman med ein kvinneleg rektorkollega frå akademiet. Etter å ha gleda oss over kunsten på veggane inne i Galleri Krydder gjekk vi ut og sette oss i sola med kvart vårt laksesmørbrød og ein kopp kaffe! Vi var glade og oppstemte av fleire grunnar...

Det var ingen annan agenda for dette møtet enn at vi ønskte å møtast og snakke om det som opptok oss der og da. Vi kom nokså raskt til å snakke om alle dei flotte ungdomane som var komne til bygda vår, om kva som er viktig for dei og kva det krev av oss. Vi kom til å dvele ved det første møtet. Det viktige første møtet, – korleis tek vi i mot dei unge og kva signalar gir vi dei ved starten av ei ny epoke i livet?

Sjølvsagt skal elevar på folkehøgskule og studentar på høgskule jobbe med forskjellige ting og med ulike metodar. Ein jobb har vi felles, – dei må kjenne seg velkomne, dei må få tru på at dei kan vere med å skape, dei må lære seg å sjå kvarandre og dei må få ansvar og utfordringar. Vi var samstemte, – berre om vi får til det har vi gjort jobben vår og gitt dei ei plattform å bygge vidare på.

Eg ga ho Dannelsingsrapporten frå tankesmia. Vi gjekk tilbake til kvar vår jobb med smilefjes!

MAI-EVY BAKKEN